

50487

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

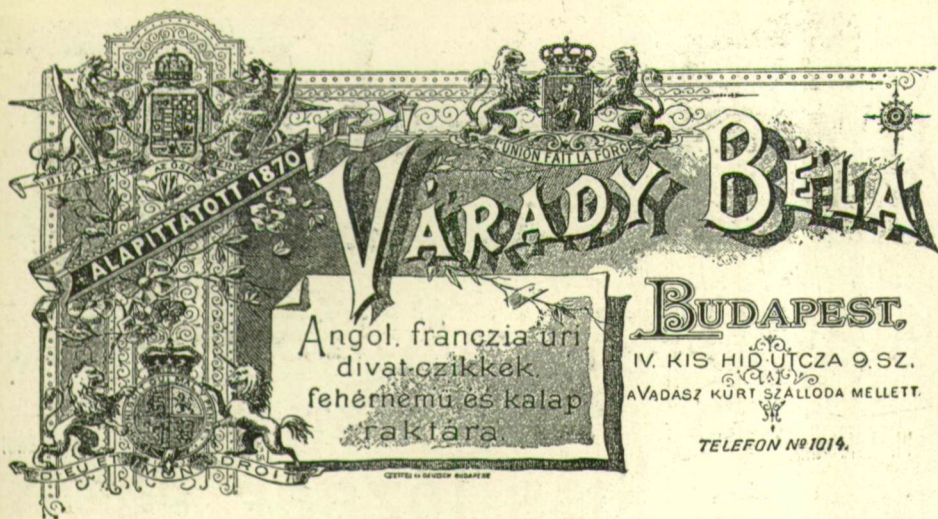
VI. Évfolyam.

SZERKESZTI
Kiss József.

40. szám.

Németh József és családja.

VÁRADY BÉLA
BUDAPEST.
Angol, francia úri
divat-czikkék
fehérmű és kalap
raktára
IV. KIS HÍD ÚTCA 9. SZ.
AVADASZ KÜRT SZALLODA MELLETT.
TELEFON N° 1014.

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT.

„PANNONIA“

SZÁLLODA

Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.

A nemzeti színház mellett.

Festő Árpád és fia's körképe
A magyarok bejövetele
előadás a Magyar-ut végén a Városligetben
reggel 9-2 óráig és 8-10 óráig; este villamosvégállomáson

A városligetbe menő villamos-kocsik végállomása.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról;
b) mechanikai zeneművekről és zené-
disztárgyakról; c) minden egyéb hang-
szerekről, hangszerekellékekről és hurok-
ról külön kiadásokban ingyen és bér-
mentve küldetik.

Sternberg Ármán és Testvére
és. és kir. szab.
HANGSZER-IPAR
Budapest, VII., Kerepesi-ut 36. sz.
Javítások pontosan teljesítetnek.

MATTONI
GISSHÜBLER
SÁVANYUKUT

Legjobb asztali- és üdítő-ital, kitűnő hatásának bizonyult köh-
gésnél, gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurutnál.
Főraktár MATTONI és WILLE-nél Budapesten.

Nevelőnőket, tanítónőket idegen nyelv- és
zeneismeretekkel, nyelv- és
zenemesternőket, napokra vagy egyes órákra, kitűnő
gyermekkertésznőket és minden nemzetbeli **bonneok**at
lelkiismeretesen ajánl és elhelyez

Szegőné Spiegel Lujza,
Budapest, Andrassy-ut 28.

CERENDAY A. és FIA
AKAD. SZOBRÁSZ
ELSŐ ORSZ. SZABADALMAZOTT
SIREMLÉKMŰ GYÁROSOK
BUDAPESTEN.
Főraktár és iroda: Mária Valéria utca 2^{sz}
GYÁRI TELEP és MŰTEREM
Kerepesi út 90 sz.
Fennáll 1848

MÉGBÉLEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre frt 10.—

Félévre » 5.—

Negyedévre » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, Október hó 6. —

Krónika.

Burgmusik.

— október 4.

Ugylátszik, mégis csak pech osztráknak lenni. Lám, szegény dalmát Jóska most legalább matróz lehetne, ha magyarnak marad vala, így belépven az osztrák állam kötelékébe, valahol Kufsteinben, vagy Steinban fogja tizenöt esztendőn át tanulmányozni a kosárfonás művészetét. Azok a derék izraeliták pedig, akik Bécsben tanyát ütöttek, házat építettek és adót fizettek, aligha állhatnak ellent soká annak a hivatató csöndnek, mely Magyarországon honol, ahonnan épp most küldtek egy nagypecsétes borítékot ő felségéhez, tartalmazva a zsidók recepcziójáról szóló törvényt.

Itt minálunk recipiálják a zsidót, odaát krumplival hajigálják be az ablakát és furkósbottal zuzzák be a fejét. Pedig csak egy keskeny kis víz választja el innent a tultól és sokszoros alaptörvények, kiegyezések, megegyezések fűzik össze. Mégis, ha Munk urnak szabad választása lett volna, szivesebben botlott volna a király-utczában a vitézkedő négy huszártisztbe, mint a Kärnthner-strassén.

Mert minálunk a katona urak szintén hatalmas urak, de a hatalmukat a polgáremlerek rossz szemmel nézik s visszaélés esetén lázadva zudul fel ellene a közvélemény. Erre a Commandok nem sokat adnak, de valamit mégis adnak. A fölötté tisztelt és méltóságos tiszturakat minálunk ilyen esetben formálisan el szokták ítélni s mindenképpen igyekeznek a nagy kázusból kis kázust csinálni. Munk urról a kapott verést itt se szedték volna le, de lett volna interpelláció, lett volna a sivatag homokjába vesző vizsgálat és hosszú, nagyon hosszú vezércikk az ujságban, mely üzletének a legkedvezőbb reklámot csinálva, némi fájdalomdíjhoz juttatta volna.

De így Osztrákországban a Kärnthner-Strassén érve őt ez a baleset, a nyomban és objektív megindított katonai vizsgálat kisütötte, hogy Munk ur lovagias elégtételadásra képtelen s ennél fogva azt az egyik tisztet, aki vele szóba állt, feddésre ítélték, a többit pedig, aki csak felrugta, fölmentették. S mivel a bécsi polgárságnak ez az elégtétel még nem elég, hát pörbe fogták a Munk ur fiskálisát, aki gyávaságnak mondta, hogy négy fegyveres uri ember

rátamad egy szegény ördögére, aki amellet még zsidó és lovagias elégtételadásra képtelen.

Hiszen tetszik tudni az ujságból, mi történt azon a tárgyaláson, magam is csak ott olvastam. Fiskális urat elítélték becsületsértés miatt száz forint büntetésre, nem fizetés esetén tíz napi elzárásra. Ez volt az ítélet a császár nevében. S szegény Rosenfeld doktor, aki hitsorsosa elpáholt védenczének, meg fogja fizetni a száz forintot s azonkívül a tiszt urak valószínűleg megrakják őt is, a tulajdon lakásán s ha satisfactionsfáig, ketté is hasítják a fejét, amiért oly erőlyesen ismételte, hogy igenis gyávaság az, ha négy fegyveres ember rátamad a véd-telenre.

A különös nem az, hogy Rosenfeld urat elítélték, de hogy a császári és királyi közös hadsereg tiszt tagja a becsülete védelmére bíróhoz fordul és az államügyész melléje áll. Valószínűleg Rosenfeld ur is, hitsorsos lévén, satisfactionsunfáig, azért léptek a különben nyárspolgároknak készített utra. Ez, mondhatom, pikáns látvány, különösen az államügyész ur, a polgári igazság őre, aki a tiszt urak becsületét reperálgatja s még különösebben a bíró, aki behunyt szemmel mondja ki ítéletét: a császár nevében.

A bíró urat illetőleg, Rosenfeld ur gratulálhat magának, hogy nem magyar honpolgár. Ha itt, minálunk merné mondani, hogy a bíró ur felülről utasítást kapott, én nem tudom, hogy el nem szedik-e a doktori diplomáját. Oda át azonban bátran, bár hiába, invokálta a bírói függetlenséget s konstatálhatta, hogy a bíró utasítást kapott felülről. Az a szegény ember meg se mukkant s csak akkor szólt, mikor ismét a tiszt urakat bántotta a renitens pugris. Nem szólnám meg érte szegényt, hiszen mikor leveti bírói waffenrokját, akkor valószínűleg tizenkét gyermek atyja, s így nem lehet független, különösen fölfelé nem. És valóban nem menthette föl a vádlott ügyvédet, hisz ebben az esetben dokumentálná, hogy a császári és királyi hadsereg négy tisztje csak ugyan gyáva s akkor elverik őt is, bebizonyítván, hogy nem azok. Egy közös hadseregbeli tiszt nem lehet gyáva, ha helyes is a definíció és vágnak is a tények. Ez fölt volna a császár kabátján s azt a föltöt ő kente rá. Ő, aki szintén uniformist visel s az igazságszolgáltatás arravalónak ismeri, hogy lehessen a bírói pályára lépni s rajta valamennyire menni.

Aki pedig ebből az esetből olyasféle következtetéseket vonná le, hogy nem jól vagyon, ahogy vagyon, hogy

a biztonságnak minden érzete megszűnik; ha a császár kabátjának a független bíró előtt is prerogatívái vannak s nemcsak a katonai hatóság, hanem földözi az ő embereit a polgári is: az fölötté elfogultan okoskodik. Valóban az a bíró megérdemelné, hogy tizenkét gyerekével éhen haljon, ha bírói függetlenséget hangoztatva, nem enged a felülről jövő nyomásnak s a tiszteken engedi száradni a gyávaság inzultusát, vagy ha pláne a tárgyaláson méltatlanság nyilvánul hazugságért és hamis eskütelért perbe fogná őket. Az igazság is, csak úgy, mint minden álladalmi rend, a czélszerűség produktuma, az állam és társadalom erejére hasznos. De mihelyt előáll az alternatíva: fiat justitia, aut pereat mundus, akkor a tizenkétgyerekes családapa és a legfőbb államérdek öre találkozik a konzekvenciában: pereat justitia!

Avagy mi tartalom maradna még az Ausztriának elnevezett fogalomban, ha abból kivész a császár kabátjának a nimbusa is? Minden más államnak van nyelve, mely anyanyelv: Ausztriának nincs. Van multja, ami ennek az új császárságnak nincsen, van külön kulturája, ami szintén nincs és van társadalma, mely bizonyos határokon belül egyfelé törekszik. Ausztria mindezek hián szűkölködik, Ausztria nem történelmi, hanem diplomáciai állam, mely papirosra született, nem a maga, hanem Európa erejéből. Fölépítették papirosból s most a papiros már erősen foszladozik, Ausztria pedig bómlik. A népeinek csupán parciális érdekei, aspirációi és érzelmei vannak, hazájuknak ismerik Stíriát, Tirolt, Krajnát, Csehországot, Morvarországot, de nem ismerik hazájuknak Ausztriát. A koronás uruk méltóságára nézve császár, de facto azonban Csehország királya, Tirol örgrófja stb. stb. Egy darabig tartott a beléjük lehelt álladalmi szusz, tartottak parlamentet, felelős kormányt, mint a nemzeti államoké, most azonban körülbelül már ennek is vége van: a hivatalnoki gubernium után a Badeni-kabinet lépett kormányra, mely szóba se áll a parlamenttel: hadd beszéljen az, ami neki tetszik, ő megcselekszi azt, amit a császárral egyetértve cselekedni akar. Ami most oda át készül, az a parlamentáris abszolutizmus, nonsens, amely csak az olyan mesterségesen csinált államban lehetséges, amilyen Ausztria.

Az állam egyetlen morális és reális ereje a hadsereg, ez tartja fenn az állami öntudatot. Semmi sincs ott, de van egyenruha, mely a németet, a lengyelt, a csehet, a ruthént, az olaszt és a vendet osztrákká teszi, az osztrák állam fölesküdt katonájává. Nemcsak kifelé védi meg a hadsereg az állam integritását, de ez adja körülbelül teljes reális tartalmát. Valóban Ausztriában a hadsereg az állam, ennek a tekintélye az állam tekintélye, ennek a morálja az állam morálja. A katonának mindenütt a becsülete is egyenruhában jár, Ausztriában azonban nemcsak osztályérdek ez a külön becsület, hanem államérdek is.

Ezért nem szabad a bírónak ott függetlennek maradni, mikor e legfőbb állami faktor integritásáról van szó. Ezért kell, nemcsak a császár, hanem a haza nevében is siketnek, vaknak lennie az igazság iránt és tudnia, hogy Munkok, Rosenfeldek nem nyerhetnek pört hadnagyok ellenében.

És nem hiszem, hogy odaát a császár városban a bírói meglapulásnak ez az eklatans esete a népérzetben különös reszenzust keltene. Mert a maga teljes nemzetietlen karakterjével az osztrák nép érzülete is a hadsereg körül kristályozódik s a maga nemzeti voltát is csak a katonaságban találja. Bécsben minden harmadik ember katona, minden második ember egyenruhában jár. A bírója, a miniszteri tisztviselője, a vasuti hivatalnoka, — városi diurnistája mind gavallérkardot visel és színes posztóban jár. A ruha teszi ott az embert, ott a szemével hazafi a polgár. S tessék déli órában a császári vár udvarára menni és nézni azt a rajongó lelkesedést, amelylyel a tömeg lesi a burgmusikot, czilinderes, előkelő urak versenyt énekelik a suszterinasokkal a marsot: *die Deutschmeister, die Deutschmeister!* Bizony, ahol a polgárság ennyire rajong a katonáért, ott a tiszturak bátran rugathatják föl a Munkokat s a bírók hazafias kötelességet teljesítenek, midőn a tisztai hamis esküt sem hallják és száz forint birságra ítélik azt, akinek igazsága van.

Semper.

Robin Adair.

— Ir népdal. —

Szívemből szerellek

Robin Adair!

Ezerszer köszöntlek

Robin Adair!

Álmaitlan éjjelen

Epedek szüntelen,

Bár volnál én velem

Robin Adair!

Ott fenn a szirttelőn

Robin Adair!

Sóhajtom epedőn:

Robin Adair!

Távoli tengeren

Bolyongsz most hűtelen

S megveled szerelmem

Robin Adair!

Sok nyalka kérőm volt

Robin Adair!

S szívem csak neked szólt

Robin Adair!

Nem kellett egyik sem;

Tiéd csak édesem

Szerelmem, életem,

Robin Adair!

Viktor.

A boldog asszony.

Irta: VÉRTESI ARNOLD.

Mindenki irigyelte Csetneky Dezsőné. Milyen boldog lehet! Szinte ragyog az arcza, ha megjelenik valahol. S milyen kedves, milyen vidám otthon vendégei közt. Mindenki számára van egy lekötelező mosolya. Öröm látni őt családjá körében, három szép kedves gyermekével, férje oldalán, a kire büszke lehet. Szellemes, csinos, gazdag, előkelő férj, a milyet csak álmában kívánhat magának egy nő. Hallja mindenfelé, hogy suttogják körülte:

— Istenem, milyen boldog asszony!

S ragyogó arcza azt mutatta, mintha ő maga is azt akarná mondani:

— Látjátok, milyen boldog asszony vagyok!

Egyszer tréfálni kezdtem vele:

— Nem unja meg ezt az örökös verőfényt? Nem kíván néha egy kis borus eget is, egy kis zivatart? No csak olyan átfutót, rövid időre.

Csodálatosan tekintett reám szép nagy szemeivel. A mosoly egy pillanatra eltűnt ajkairól, de nem felelt kérdéseimre. Ugy tett, mintha nem értené. S én igazán nem tudom miért, nem mertem ismétetni.

Később aztán észrevettem több ízben, vagy talán csak képzeltem, mintha a legvidámabb társaság közepett hirtelen elkomolyodnék. De az a változás oly gyors és tűnékeny volt, hogy a legtöbb ember észre sem vette s talán az én figyelmemet is csak véletlen költötte föl s meglehet, hogy nem is ügyeltem volna rá tovább, ha nem lett volna rokonom a szép asszony, aki iránt különösen érdeklődtem.

— Mi baja van? — kérdeztem.

Megdöbbenve tekintett reám s csaknem harag villongott szemeiben, a miért ilyen kérdést mertem hozzá intézni. De aztán kiderült pillantása s elnevette magát:

— Hát mi bajom volna? Álmodik maga.

Nem faggattam tovább. Láttam, hogy nem akarja megmondani vagy talán nincs is mit megmondania. Talán valóban csak képzelődtem. Mi baja lehetne ennek a boldog asszonynak? Valami csekélység, valami hiábavalóság, nem érdemes beszélni róla.

Egyszer azonban mégis valaminek kellett történni, ami rendes hangulatából kikököndöztette, mert egészen lángoló arczczal találtam s még mosolyogni is elfelejtett, amint ideges arczczal felém fordult, mintha boszankodva nézné, hogy ki háborgatja őt ilyenkor?

— Ugy látom, alkalmatlan időben jöttem, Berta, — szóltam habozva.

— Nem, nem, — mentegetőzött; — kissé fáj a fejem, de azért ne menjen, maradjon.

Erővel leültetett.

— Jót tesz, ha itt marad.

— De talán inkább pihenne.

— Nem, nem, ne menjen. Ha beszél valamit, az szórakoztat. Nem akarok egyedül maradni.

— Dezső nincs itthon?

— Nincs. Tudja, most nagyon sok a dolga. De ha még akarja várni, nemsokára hazajön.

Eleinte lassan, nehézkesen folyt a beszélgetés. Elfogult voltam én is. Hiába emlegette nekem a fejfájást, világosan láttam, hogy más baja van.

— Miért nem mondja meg?

Fejét rázta. Micsoda más baja volna neki?

— Ne mondja meg, — esengtem én. — Hát ha segítni tudnék?

— Segíteni? — viszonzá oly pillantással, mely megdöbbsentett. — Ki segíthet énrajtam?

Hevesen, gyorsan ejtette ki a szavakat, mintha félig önkénytelen röppentek volna el ajkairól. Aztán hirtelen elhallgatott, egészen megzavarodva s megijedve azon, amit mondott. Lesütötte villámló szemeit s elfordította arczát.

— Eh, — szólt egy percnyi néma, kínos szünet után, oly mozdulattal, mintha le akarna rázni magáról mindent, ami nyomja, — meguntam az alakoskodást s egyszer végre el akarom mondani valakinek, hogy milyen boldog vagyok én.

Keserűen kaczagott:

— Boldog? Ha tudnák, micsoda élet ez? Micsoda gyötrelmem! Milyen képmutatás! Hogy takargatom, hogy rejtegetem ezt a mi szerencsétlen családi életünket? De most már belefáradtam. Elemészt ez a folytonos hazugság, mikor mosolygó arczot kell mutatnom, míg bent szívemben forr a keserűség. Egyszer végre ki kell törnie.

Megrémültem:

— Istenem! Berta, hát boldogtalan?

— Az vagyok, — fakadt ki szenvedélyesen, — nagyon, nagyon boldogtalan.

Megremegett belé egész teste, mintha a láz rázná. A sokáig elfojtott keserűség kiömlött ajkain:

— Oh, bár maradtam volna leány, szegény leány, aki varrótűjével keresi kenyerét! Lennék bár az utolsó szolgáló! Vagy mentem volna férjhez valami szegény emberhez, akivel együtt viselnénk az élet terhét, kölcsönösen támogatva, biztatva egymást, türelemmel, szeretettel. Nincs oly sors, mely ilyen rettenetes lehetne, mint ez az enyém.

Azt hittem, kitaláltam:

— Nem szereti a férjét?

— Nem tudom. Nem mentem hozzá számításból s néha még most is azt hiszem, hogy szeretem. Isten látja lelkemet, szeretni akarnám. De azok mindegyre ritkább pillanatok. Borzadok tőle, menekülni szeretnék tőle. Oh, ha ön azt mind tudná, amit nekem ki kell állanom!

— Szegény Berta!

— Egy idegbeteg emberhez vagyok lánczolva, egy szeszélyes félbolondhoz, aki megkeseríti minden napomat, aki gyanakodva kíséri minden lépésemet, rosszra magyarázza minden szavamat, akinek soha sem tehetek kedvére, bármit tegyek, aki szüntelen leczkéztet s apró túszurásokkal üldöz. És ez így megy évről évre, mindig rosszabbul, mindig kegyetlenebbül.

Lázasan villogtak a szép, fiatal asszony szemei s keble hevesen hullámzott:

— Nem bírom tovább ezt az életet, ezt a mindennapi kínos vergődést. Eleinte csak türtem, némán, egy szó nélkül a Dezső szeszélyeit, sértő gyanakodását, ingerült kifakadásait. Ha rossz kedve van, mocszanni sem szabad senkinek a házban, lábujjhegyen járunk s mégis panaszkodik, hogy megmérgezzük az életét örökös zajongásunkkal. Némán ülünk az asztalnál, a gyerekek alig mernek enni s egy pohárcsörrenés féktelen indulatosságra ragadja. A legártatlanabb kérdésre föllobban s aztán hetekig eltart haragja. Soha sem tudom, mikor ejtek ki egy szót, a miért megnehezít. Olyankor aztán heteken át nem szól hozzám, elmegy mellettem, mintha nem is ismerne s ha valami kell, csak a cselédeknek szól. Félve takargatom a gyerekek előtt, a cselédek előtt a dolgot, hazug mentségeket találok ki, hogy miért nem ebédel itthon. Arczom pirul a szobaleány előtt s kerülöm a gyerekeket, mert félek kérdezősködésektől. Így élek én.

Bágyadtan hajtotta le fejét.

— Kifáradtam, végkép kifáradtam. Nem használ a szelidség, az engedékenység. Mennél türelmesebb vagyok, annál gonoszabban bánik velem. Lealáz és megszégyenít minduntalan s ami legtűrhetlenebb, nem mulik el egy nap sem, hogy ne éreztesse velem, mily szerencse nekem,

vagyontalan teremtménynek, hogy magához fölemelni méltóztatott. Forr minden csepp vérem, ha rá gondolok. Végére nincs az a türelem, melynek fonala el ne szakadjon. Nem bírom tovább. Nem bírom!

Aggódva kérdeztem:

— De hát mit akar csinálni, Berta?

— Szabadulni akarok, — felelte lázasan; — végét akarom szakítani ennek a nyomorult életnek. Itt nem maradok tovább. Bármilyen, rettenetesebb sors nem érhet, mint ez a mostani szörnyű élet. Hurcizoltam, ameddig bírtam. Takargattam idegen szemek elől, hogy ne lássák a mi benső életünknek nyomorúságát. Viseltem a boldog nő képét a világ előtt, mosolyogtam és vidámnak tettem magamat. Ha tudná, mily erőfeszítembe került? Százszor is megfordult elmém, hogy széttépem lánczaimat, itt hagyom ezt a házat, elbujdosom.

— Hát gyermekei, Berta?

Részketve rázta fejét:

— Nem tudom, mi lesz velök. Én nem lehetek tovább ennek az embernek a felesége, utálom fagyos csókját s nem tűröm szeszélyeit. Bennem is van büszkeség, melyet nem lehet a porba tiporni. Egyszer el kellett érkezni annak a percznek, mikor a rabszolganő föllázad. Szegény gyermekeim! Sokat elviseltem értök. Főképpen őértök. De most már nem bírom. Bármilyen történet, ebből a börtönből menekülnöm kell.

Szomorúan néztem a szegény vergődő fiatal asszonyt.

— Hát nem volna annak semmi módja, hogy Dezsővel egyetértésre jussanak?

Hevesen félbeszakított:

— Ne beszéljen nekem kibékülésről. Én nem akarom tovább folytatni ezt az életet. Megutáltam ezt a cifra nyomorúságot, ezt az aranyos ketrecet, szabad akarok lenni. Értett engem? Szabad, szabad!

Hiába próbáltam csillapítani, csak olajat öntöttem a tüzre. Nem hallgatott reám. Lihegő ajka lázasan ismételte:

— Szabad akarok lenni, szabad, szabad!

Aggódva távoztam. Képzetelemben láttam előrevetett árnyékát valami gyászos katasztrófának. Mit fog tenni ez a szerencsétlen asszony? Megszökik a férjétől? Vagy megöli magát?

Másnap este láttam őt a színházban. Ragyogón, büszkén ült páholyában, a boldog asszony elbizakodott dicsékvő mosolyával. Egy vonás sem árulta el arcán azt a rettenetes belső harcot, melynek előtte való nap tanúja voltam, úgy hogy szinte hihetetlennek látszott, hogy én ezt a mosolygó, asszonyt tegnap láttam kétségbeeséssel küzködve.

Elfogulatlan, vidáman csevegett s midőn beléptem hozzá páholyába, éppen oly mosolyogva fogadott, mintha soha sem fordult volna elő köztünk az a rettenetes valóság. Csak elváláskor intett a szemével a rózsás ujját ajkához emelte, mintha azt akarta volna mondani:

— Legyen esze, hallgasson.

Bámulva és megütközve néztem. Hát az a lázas kitörés már így hamar lecsillapult? Hát csak egy pillanatnyi elkeseredés volt az, a mi ajkaira a kétségbeesés szavait adta? Valami kis összekocczás a férjével? Valami kis házi baj?

Boszankodtam magamra, hogy oly komolyan vettem szavait. Hogy tragédiát csináltam abból, ami talán csak egy kis házi pörpatvar. Ilyenek a nők, egy kis akadály fölláztatja őket s a szegény férj akkor a világ legszörnyűbb zsarnoka szemeik előtt. Oh, te mosolygó boldog asszony, engem nem fogsz másodszor elámitani.

Mindamellettt kíváncsi voltam, mit fog nekem mondani, ha újra találkozunk. Semmit sem mondott. Kissé elpirult s zavartnak látszott, amint egyedül szemtől szemben állt

velem. Tekintete könyörgő kifejezéssel tapadt reám. Némán kért, hogy felejtsem el, a mit egy lázas pillanatban oktanul kiejtett.

Megértettem hallgatag kérését. Beszéltünk mindenféle közönyös dolgokról. Igyekezett vidám lenni s minduntalan fölhangzott csengő kacagása. De perczről perczre idegesebb lett az a kacagás, nyugtalanul tekintgetett ideoda s szórakozottan felelt szavaimra. Egyszerre csak hevesen megrázkódott s kitört belőle az elfojtott zokogás.

— Berta, Berta! — próbáltam lecsöndesíteni.

De nem hallgatott reám, csak zokogott:

— Gyáva vagyok, gyáva, gyáva. Nem bírok megvalni ettől a nyomorult élettől. Nem bírom itt hagyni a gyerekeimet.

Büszke lelke még kinosan vergődött, de már láthatam, hogy ezek az utolsó szárnycsapkodások. S a szép fiatal asszony mosolyogva fogja tovább hurcizolni az életet, melyet utál és irigykedve fognak reá tekinteni tovább is.

— Oh, a boldog asszony!

Olasz földön.

*Hervadt volt tájunk, midőn utra kellem,
De olasz földön új virányra leltem.
Az ősz mögöttem messze elmaradt,
S utólérém az elröppent nyarat.*

*Oh szép, ha kétszer örülnék egy nyárnak
S mindenütt reánk kinyílt virágok várnak.
Tépelt kelyheket hervadásnak szánva,
Megyünk új bimbók illatát kívánva.*

*De így örökké szökve, elbujdosva,
A hervadásnak földjén átugorva,
Hajszolva tünt nyár nyíló rózsakelyhét:
Örökké kísér egy bús őszi emlék.*

*Bár szép a nyár, mely nem hervad soha,
Az isteneknek örökszép nyara,
De sugja szívem, míg rá ősz borúl,
Embernek ily nyár itt lent nem virúl.*

*Hiába int liget, virány, csodás,
Mögöttem mégis hullás, hervadás.
S bár mindörökké újabb nyárba jutnék,
Őszt, elmúlt őszt feledni mégse tudnék.*

Palágyi Lajos.

Az asszony is tud titkot megőrizni, föltéve, hogy a hiusága parancsolja.

*

Az egész államtudományt egy mondatba lehet összefoglalni: soha se változtatni, mindig csak javítani!

*

FÉLMULT IDŐKBŐL.

A szerémi hercegek.

Családfájuk a messze ködös századokba nyúlik vissza és 1165-ben élt az a daliás Enrico lovag, aki állítólag ősatya volt a szerémi hercegeknek.

Milano virágos mezőin, a mosolygó kék ég alatt folytak a nemes ur napjai és élete szerelem, dal, bor és vitézi játékok közt telt, semmiben sem különbözve az akkori idők lovagjainak életétől.

Századról századra emelkedett a család fényben, hírnévben és a XVII-ik században Szent-Péter trónusán is ült Enrico lovagnak egy ivadéka.

Később a nemzetség egy ága ide szakadt a hármás bérce honába s már a múlt század óta, egészen magyarrá válva, köztünk éltek-haltak a szerémi hercegek.

* * *

Ki ne ismerte volna Budapesten a két szerémi herceget, akik külsőleg olyan éles ellentétei voltak egymásnak.

Az idősebb egy perfekt párizsi gavallér, aki monokliját utánozhatatlan könnyedséggel kezelte, az ifjabb pedig, talpig zsinóros ruhájában, a mellére boruló, lengő szakállával tökéletesen azt a benyomást tette, mint egy hún monda hőse.

Az idősebbiket általában vörös hercegnek hívták és ez a név onnan ragadt rá, hogy a hatvanas évek végén ő kalauzolta mindenfelé az akkor nálunk járt Plon-Plont, Bonaparte Napoleon herceget.

Később aztán azért hagyták meg ezt a nevet, mert egyike volt a legliberálisabb főuraknak, aki gyűlölt minden feudális előítéletet, vallási türelmetlenséget és utolsó politikai ténykedése is az volt, hogy ő, Krisztus egyik földi helytartójának utódja, megszavazta a főrendiházban a polgári házasságról szóló iörvényjavastatot.

Liberális volt mindenben — gyűlölte a társadalmi konvencziókat és ezen a téren nem törődött se a bon-tonnal, se a világ nyelvével.

Mint vörös fonál huzódott át a vörös herceg egész életén az asszony.

Az az édes, puha, kíváncsi állat, a melyről azt szokták mondani, hogy a férfi sorsa és aki egy csókjával, egy ölelésével kárhozatba visz vagy fölmagasztal.

Nem volt az a bolondság, az az áldozat, amit a szerémi herceg meg ne tett volna egy szép asszony szavára s nincs az az első éves jogász, aki nagyobb balemű lett volna az álarcos-bálok névtelen hősnőinek, mint az a nyájas arczu, jól megtermett monoklis ur, aki sohasem hiányzott abból a körből, a mely, a francia szólam szerint: le monde où on s'amuse.

Évekig volt állandó lovagja egy a fővárosban általános ismert szép illatszerésznek és pajtásai mind elősmerték róla, hogy senkinek sincs olyan kiváló jó ízlése barátnőinek megválasztásában, mint a szerémi hercegnek.

És nemcsak a barátnői, de a felesége is gyönyörű asszony volt, egyike az ország elsőrendű szépségeinek, hozzá dúsgazdag és anyagi jó, aki szemet hunyt a herceg mulatozásaira.

Évekig éltek együtt azt a bizonyos mondaine házasetet, a melyben a nő és férj alig találkoznak máshol, mint nyilvános ünnepélyek, estélyek alkalmával, ahol reprezentálni kell, mert szép hajadon leányaik voltak, akikre, világi fölfogas szerint árnyat, borított volna, ha szülőik különválnak.

Telt az idő, a herceg dús fürtei megritkultak, lép-tei már nem mérték végig olyan ruganyosan a váczi-

utczá aszfaltját, mint hajdan, de széme még mindig megcsillant a monokli alatt, ha egy szép asszony tekintete felé villant; vére fölforrt egy-egy selyemruha suhogására, igazat adva a nagy Göthének, hogy a szív mindig fiatal marad. Ekkor történt, hogy találkozott egy csehországi fürdőn * * * Ella grófnővel.

Igazi grófnő volt; nem afféle párizsi haute marque, aki Nizzában vagy Cannesben mint Trois-Étoile vicomtesse szerepel.

Családja egyike az ország első családjainak, nagybátyja a provizorium éveiben teljhatalmu kancellárja volt a birodalomnak s legidősebb nővérének, egy rendkívül szellemes leánynak esete nagy szenzációt keltett a hatvanas évek elején, mikor a Bécs melletti Badenben, csalódott szerelem miatt, agyonlőtte magát.

Második nővére az énekesnői pályára lépett s családja egyik előnevét használva, néhány év előtt a magyar királyi operában is vendégszerepelt.

* * * Ella grófnő egészen egyedül állt; az örege, de rendkívül előzékeny, jószívű herceg csakhamar megnyerte kegyeit és lovagjává szegődött.

Valóságos másodvirágzás volt ez a szerelem az öreg herceg szívében és a szó szoros értelmében bálványozta a nem annyira szép, mint elegáns hölgyet.

Végképp megvált családi tűzhelyétől és az új fészket előbb a főváros egyik elegáns körútján, majd a budai Rózsa-dombon rendezte be.

Soha nyárspolgár nem szerette jobban otthonát, mint a szerémi herceg ezt a második fészket és míg Budapesten laktak, a délutáni órákban rendszeren látni lehetett, amint Ella grófnővel üldögélt a köruti lakás erkélyén.

Alkonyatkor aztán fiakker robogott a ház elé és a herceg és a grófnő kocsikázni mentek a Stefánia-utra, így végezvén be a napot.

A forró nyári hónapokat többnyire külföldi fürdőkön töltötték, így történt az idén is.

Már sápadni kezdtek a lombok, mikor a szerémi herceg hazajött Budapestre.

A régi, daliás férfit alig ismertek barátai.

Termete megroskadt, arcza viaszszárga volt és pöffedt, míg szemei teljesen elvesztve egykori élénkségüket, mozdulatlan üveggolyókhoz voltak hasonlóak.

A rózsadombi kis tuskulumban nem találta helyét, nem izlett neki már a szerelem édessége sem.

Egyszerre csak, valami sajátságos előérzet hatása alatt, fiakkerre ült és kihajtatott egyik vejének a főváros-hoz közel fekvő birtokára. Évek óta nem érintkeztek már a herceggel családja tagjai, leirhatatlan volt tehát meglepetésük, mikor meglátták, és alig ismerték meg azt, aki már csak árnya volt önmagának.

— Anyáddal szeretnék beszélni! Szólt aztán csendes, komoly hangon leányához, aki szótlanul teljesítve atyja parancsát, még abban az órában táviratozott a hercegnének.

Es a feleség — elfeledve a sok sérelmet, megaláztatást, melyet női hiúsága, női büszkesége a herceg oldalán szenvedett — csak arra gondolt, hogy férje beteg, hogy látni kívánja. Hiszen forró, őszinte szerelem fűzte egykor össze őket és ő az oltár előtt fogadta, hogy se jó, sem balsorsában nem fogja elhagyni... és ha nem is fogadta volna ott, nem elég az, ha önmagunkban fogadjuk meg Isten előtt, hogy hivek maradunk ahhoz, a kihez életünket kötöttük, mert hiszen az örök Mindenható, Isten vagy Jehovah, nem-e öröktől való és nem-e nagyobbak, szentebbek az ő természet által alkotott törvényei, mint a korlátozott formák, a melyeket hozzánk hasonló, véges elméjű, gyarló emberek alkottak.

Másnap már ott volt a szerémi hercegné a súlyos beteg ágya mellett és a — mult minden árnyát elfeledve —

kibékülten nyújtotta kezét férje felé: »Itt vagyok *Jules* és örülni fogok, ha szenvedéseim jelenlétemmel, ápolásommal enyhíthetnek.

A herczeg gyöngéden megszorította a nyújtott kezét:

— Köszönöm *Anna*, hiszen ön mindig angyal volt... Szemében köny csillogott, többet akart volna még mondani, de fuldokló köhögése elfojtotta szavait.

A herczegné nem mozdult férje ágya mellől és önfeláldozó buzgalommal ápolta a súlyos beteget.

A hosszú, álmatlan éjszakákon mikor kissé könnyebben érezte magát a herczeg régi ifjúkori szerelmükről beszélt, gyöngéd, édes reminiszszenciákat idézve föl és egyre mondogatta: — Ha még egyszer fölgyógyulok, jóvá teszek mindent *Anna*... A herczegné szeliden bólintott fejével... jól tudta ő, hogy már késő minden.

Egy derült őszi alkonyon, neje karjai közt adta vissza lelkét alkotójának a herczeg, s utolsó tekintete is halát és szeretetet fejezett ki az iránt a ritka, nemes lélek iránt, aki elfeledve mindent, megbocsátva mindent, eljött, hogy megkönnyebbitse neki a vég borzalmas óráit.

Tout comprendre c'est tout pardonner... Ez a valódi asszony hivatása, a legdicsebb női erény.

* * *

A sujtásos attilájú, magyar csizmás szerémi herczegről és *három feleségéről* szintén nagyon érdekesen lehetne krónikázni, de ezt, mert nem férne már ennek a közleménynek a keretébe, máskorra hagyom.

Vicomte Letorière.

Németh József és családja.

Adhattuk volna címnek azt is: *A színész, mint nemzetgazda*, vagy: *A nemzetgazda, mint színész*; vagy: *A dunakeszi földesur*. Avagy: *Lesz még szőlő, lágy kenyér*; de hát mindezek a címek csak részlegesen magyarázzák azt a bájos képet, amely jelen számunk borítékát díszíti. Mig ellenben a »család« fogalmát minden gondolkozás nélkül ki mertük terjeszteni nemcsak *Németh József* szép feleségére, aranyos gyermekeire, hanem a *Samu* nevű nagy fehér tehénre és a két fehér báránkyára is, mint akik nélkül a dunakeszi mintagazdaság és a Némethék családi élete el nem képzelhető. Még a kutya hiányzik erről a képről, de a kutya, fájdalom, megszökött...

Németh Józsefről, a színésztől már sok, sok mindent irtak össze avatott tollu színi bírálók, az ő aranyos kedélye olyan, hogy annak a legmogorvább kaszinós tag sem tud ellentállni és amikor ő a színpadra lép, minden ember úgy érzi, hogy valami kedves, jó barátja jelent most meg a színen, akinek a láttára mosolyra derül az ajka és fölenged a szíve. *Németh József* az abszolút szeretetreméltóság a színpadon és a színpadon kívül... erről jobb nem is beszélni!

Tapasztalatlanabb fiatal emberek gyakorta engednek az ő mézes-mázos szavainak és gyorsvonatra szoktak ülni, hogy a dunakeszi rezidenciában tisztelegjenek. Már az állomásról a szemökbe tűnik egy fehér háziasapka, amely világító-torony gyanánt kalauzolja őket be az enyhe révbe, *Németh József* látszólag barátságos mosollyal, de a szívében titkos kárörömmel várja az embert. Atyai gyöndésséggel karonfogja, bekiséri a házba, ott egy szalmakalapot nyom a fejébe, azután... ki! Előszőr is föl a szőlőbe, ahol lépten-nyomon meg kell kóstolni egy-egy fürtöt, azután le, a veteményes kertbe, azután a gyümölcsösbe, azután a baromfi-udvarba, azután a báránkyokhoz és végül jön a pièce de resistance — a *Samu*, a nagy fehér tehén! Csak amikor az ember mindezeket a látványosságokon keresztül ment, akkor csókolhat kezét a ház asszonyának — ha ugyan megengedi — és akkor simogathatja meg a kis

Juliska szőszke haját, parolázhat a katonás *Pista* urral és gyönyörködhetik a kis *Toncsikában*, aki mindannyiszor elneveti magát, valahányszor az apjára néz. *Németh József* különben nem engedi meg a feleségének, hogy a gyerekeket színházba vigye, fél, hogyha ezek egyszer meglátnák a papát a színpadon, örökre vége volna az amugy is gyöngé lábbon álló apa tekintélynek...

Fődje jótékony homály a vacsorába benyúló ebédek és a reggelibe benyúló vacsorák édes borzalmait! Ilyenkor asztalra kerül az egész dunakeszi termés...

Ez *Németh József* a színpadon kívül. Örökké mosolygó, örökké jókedvű, örökké teli szívvel és szeretettel. A színművészet körül szerzett érdemeivel vetekednek a Dunakesz körül szerzett érdemei és nem tudom, melyekre büszkébb. Amikor ő azt mondja:

— Itt azelőtt homok volt! ezt olyan hangon mondja, mintha legalább is valami fölöttébb súlyos szereppel sikerült volna nagy hatást csinálnia. De hát könnyű neki! Könnyű annak, akit olyan nagy szeretettel vesznek körül a felesége, a gyerekei, a báránkyok, a *Samu* tehén... és azt hiszem nem haragszik meg *Németh József* sem, ha a tehén után közvetlenül a jó barátait emlegetem. Ugy sejtem ezek következnek nála is — a tehén után,

Ichor.

A fellah leány.

Egyiptomi elbeszélés.

Irta: Mme LACOUR.

3

S ez a gondolat mintha az agyát zuzta volna szét, a szíve megtelt keserű, szorongató fájdalommal, úgy, hogy szóltan maradt. Ebben a perczen semmi sem hatott már rá, nem volt semmi, ami lelkének sivárságát növelhette volna... Csak egyetlen egy gondolat foglalta el: *Réginald*, igen *Réginald* maga üzte őt el a házból!...

Nem tudta, hogyan jutott az utcára. Cépiesen czéltalanul elbolyongott.

Valaki, aki a levelet elolvasta, azt állította, hogy a gazda azért kergette el magától, mert egy éjjelen ügyetlenkedésével tönkretette a képet; de *Zorah* hamarjában nem értette meg ezt a magyarázatot és zavart elméjében csak később derengett fel e gondolat.

— Igen, ez lesz az oka; gazdám azt hitte, hogy gonosz és rosszakaratu leszek. De hát miért is nem valottam be akkor mindjárt bűnös hiúságomat? Most már hasztalan minden; nem hallgat meg többé... Megtiltotta, hogy a szeme elé kerüljek... Ha meg akarna ölni, ezer örömmel térnék vissza, hogy megölhessen. De ő már messziről kiáltaná, hogy hurczoljanak el a tekintete elől és én soha többé nem fogom őt megláthatni... Allah! Allah! milyen boldogtalan vagyok!...

Sokáig kószált czéltalanul. Végre fáradt tagokkal letelepedett valahol, maga sem tudta, hol... A khedive palotája előtt volt, a honnan épp most lépett ki az uralkodó. A rendőrök csakhamar felrugták a leányt keserű ábrándozásából, aki azt hívén, hogy ezek az emberek most menten elhurczolják a fazogli bagnoba, megfélemltet, minden erejéből futásnak eredt s nemsokára elveszett a távolban...

Nemsokára visszatért *Réginald*. Egy magas, fiatal leányt hozott magával, a kinek egész szürke utazóruhája jól kitüntette az elegáns, erőteljes formákat. A kicsi, magasan álló kalap szabadon hagyta a ragyogó szép homlokot, melyre a keleti nap csókokat hintett, mintegy üdvözlét küldvén a ködfátyolos napok leányának.

Réginald nővére volt. Kedves, fiatal leány, igazi szépség nélkül, de értelmes, rokoniszerves arczzal. A beszállásolás csakhamar megtörtént, még pedig a legfurcsább módon, hangos nevetéssel, a szobákban rendezett steeple-chase-szal, a vakációzó fiúk rakoncátlanzkodásával. Réginald nővére persze felkutatót mindent s így megtalálta azt a befejezetlen képet is, mely Zorah a syriai fegyverek közepette ábrázolja. Megörült neki és haragudott: hogy lehetett egy ilyen sikerrel kezdett képet befejezetlenül hagyni? Hol van a modell, aki pózolt, a kis arabs leány? Lucia maga fog majd hozzá, hogy a festményt folytassa. De észrevette, hogy Réginald elpirult, elfordítja tőle zavart tekintetét s habozik a felelettel. Nem akarta tehát tovább feszegetni a dolgot és tartva attól, hogy bátyját talán megharagíthatná, se a képpel, se a modellel nem törődött többé, bár nagyon szeretett volna ennek a misztikus dolognak a végére járni.

A fiatal ember Kairóba visszatérve, megtudta, hogy Forière hosszú hivatalos utra indult. Kihez forduljon tehát, hogy megtudja Zorah sorsát? Itt voltak ugyan a szolgák, akik bizonyára tudtak róla valamit, de restelte ezeket megkérdezni s így bizonytalanul, mint a ködbevesző tárgyak képét, látta, amint szívében feltámad a hajdani féltékenység s érezte, hogy semmi örömet nem szerezhetne neki az a tudat, hogy a leány pontosan megfelelt az ő parancsainak. Elgondolni azt, hogy Zorah most már férjénél van, valami rut fekete legénynek a felesége... De hiszen ez természetes dolog volt és neki mégis úgy tetszett, hogy valami bántó igazságtalanság van benne. De mikor a kutatás hasztalan!...

Mihelyt a két testvér a látogatásokkal lerótt az udvariasság adóját honfitársaival szemben, utnak indultak az ország megtekintésére.

*

Utjukból visszatérve társalgásukban egy ideig még sokat foglalkoztak Egyiptommal, később aztán folyton Írlandban eltöltött gyermek éveikre tértek vissza. A fiatal leány hangja ilyenkor lágyan, behizelgően csengett... S a fiatal ember hangjának sem volt az a megszokott, metsző, torokhangos jellege, ha az ő »dear Lounoy«-jához beszélt.

Gyakran együtt énekelték a zongora mellett a hazájukbeli énekeket, a remény s az emlékezés dalaát. Bár boldognak érezték magukat a Pharaok szép földén, mégis szomorúsággal, elszorult szívvel énekelték el azokat az egyhangú, siralmas nótákat:

In the gloaming
O my darling...

Will you think of me and love me
As you deed once long ago.

Ha ezekben az órákban hirtelen visszafordultak volna a kert felé, milyen különös látványban lett volna részük: a virágok felett egy kis fekete, ránczos, rut arc, rájuk meresztvén fényes, vadállatiasan ragyogó szemét.

Már jó idő óta, anélkül hogy valaki észrevette volna, egy kis teremtes minden délután macskaszerű fürgeséggel lemászott a vén sycomorfáról s egész a szalon ablakáig kuszott... Ha csak a feje látszott meg, mely nyugtalanul és kíváncsian forgolódott jobbra-balra, az ember azt hitte volna, hogy valami zsákmányra leső óriási kigyó.

Egy éjjel — mielőtt Réginald vissztért Írlandból — a kis teremtes bejutott valahogy a rácson, mindenfelé keresgél, felkuszott a jázminokon, hogy a felsőbb szobák ablakait elérhesse s miután semmi uton-módon nem mehetett be a házba, a sycomorfa ágai közé menekült. A

következő éjeleken erről a fáról kezdte meg különös vándorlását.

A fivér és nővér hazaérkezte nem zavarta meg éjjeli sétáit, de hajnal előtt visszatérve a fa ágai közé, léptei már nem voltak oly bátortalanok, mint azelőtt...

Zorah meg volt elégedve. Meglátta megint az ő Réginaldját.

A sycomorfa fűgéből táplálkozott. Első ízben, amikor belopódzott a kertbe, ez a szép fa feléje nyújtotta karjait, biztos menedéket adott neki s most úgy élt rajta, mint egy madár.

Egy délután, amikor a keresztezett ágak között elszenderült, hirtelen zaj verte fel álmából.

Lucia haragos arczzal szaladt ki a házból, Réginald utána, aztán megállt, hogy kedve szerint nevetessen. Valóságos vadászatot rendeztek a fasorokon keresztül, a bokrokon át, melyek belecsimpaszkodtak Lucia ruhájába és csapdosták Réginald arcát.

Egy fordulónál végre Réginald elfogta nővérét. Többször hevesen átkarolta, daczára annak, hogy a leány védekezett és haragos szavakkal illette bátyját. Amikor kiszabadult az ölelő karokból, leült a sycomorfa alá és könyvet fektetve térdére, olvasni kezdett. Réginald azonban nem hagyta nyugton. Bánatos hangon könyörgött neki kómikus tulzással. — Zorah, aki mindezt látta, boszankodott Lucia hidegségén, bár fájt neki, ha látta, hogy Réginald megöleli őt. Azt hitte, hogy Réginald szereti ezt a nagy leányt, de éppen úgy jár, mint ő: viszont szerelemben nincsen része... Szenvedéseinek emlékére könyekben tört ki: siratta őt és önmagát. De könnyei csakhamar felszáradtak, egész testében megremegett, amikor látta, hogy Lucia homlokon csókolja a fiatal embert és vidáman tér vele vissza a házba.

Dühös vágy ösztönözte, hogy leszálljon a fáról, megüsse azt a rút idegen asszonyt, feléje szórja a leg-rútabb szitkokat: »Inhál abu, bent el kelb!« — legyen átkozott az apád, ebszülte leánya!

E naptól kezdve a legádázabb féltékenység marta-lékává lett. Miután nem ismerte a barátság s a szerelem közötti különbséget, Réginald minden nyájaskodásában nővére iránt a szerelem jeleit látta. Mindkettő után leskelődött, ahol pillantása csak utólréhetette, s a barátságnak legszebb megnyilvánulását a legrosszábbra magyarázta.

Gyakran hallotta Luciát zongorázni. Ezért elnevezte őt *umna alah*-nak, a zene anyjának. S ez a körülmény is keserű gondolatokat ébresztett fel benne... Mivé törpül ő, a silány teremtes, az *umna alah* mellett?... Ha Réginald valaha ismét vissza is fogadná, nem irtoznék-e tőle, látván elrútt arcát s nem tetszenék-e neki istennőnek az a nagy leány friss és fehér arczbőrével? — Ah! sokkal jobb lesz, ha ő sohasem hagyja el többé a sycomorfa árnyékát!...

És ott lapult meg minden este s ha a két testvér kihajolt volna az ablakon, láthatta volna fekete, redős, vad arcát, rájuk meresztvén vadállatiasan villogó szemét. De egy éjjel, amikor egy dühös kiáltással majdnem elárulta jelenlétét, átugrott a kerítésen és folyton iramodva, elszőkött Kairóból.

Csak akkor tért vissza, amikor a városban a próféta születésének évfordulóját ünnepelték, s Headley és a nővére, valamint az egész szolganépség is elhagyta a villát. Visszatérte után még jobban lesoványodott, bőre egészen megszőrkült, szemei beestek, hiéna pillantásokat szórva. Galabiéja rongyokban, szárnyak módjára lógott le vállairól. A villa előtt félénken körülnézegett s érezvén, hogy egyedül van, átugrott a kertbe. Gyorsan beszállt a házba, fel akart menni az emeletre, de aztán meggondolta magát és az ebédlőbe futott. — Az asztal már előre

meg volt terítve. Hábozás nélkül Lucia arany ivóserlege felé tartott, kezébe fogta s ujjá hegyével valami zöldes folyadékot kent el benne, mely nem látszott meg a felületen. E művelet közben vad kifejezés ült ki arcára. Mikor bevégezte, hosszan megcsókolta Réginald asztalkendőjét s gyorsan, nesztelenül felkuszott a sycomorfára.

Réginald és nővére néhány pillanattal később érkezt haza s a szolganép velük. Lucia, akit nagyon kifárasztottak a látottak, nem akarta bevárni a szertartás végét.

— Borzasztó látvány volt! mondá ebéd közben; nagyon megszorított kedves Réginaldom... Rettenetes éjjelem lesz, érzem; folyton szemem előtt lebegnek majd a barbár szertartás képei...

Réginald nevetett: — Ha félsz, kedvesem, csak kopogj a falon s beszélgethetünk egymással... Ez nagyon furcsa lesz... Én jócskán kiabálok majd s erre a lármára egyszerre futásnak erednek a te kísérteteid.

Sokáig tartott a társalgás. Zorah a fárol egyre nyugtalanul leste, hogy mikor következik már be az az esemény, melyre várakozott.

Végre a fiatal ember megparancsolta a komorniknak, hogy vigye ki a kávé a verandára, aztán folytatta:

— Levegőre van szükségem, édesem; nem kellett volna innom evés előtt; de rettenetes melegem volt!... S most majd megfuladok... a fejem olyan nehéz.

Nagy nehezen beleült egy bambuszszékre és Lucia azonnal orvosért küldött.

Zorah, aki értette Réginald szavait, azonnal tisztában volt azzal, hogy itt valami rettenetes dolog történt; a fiatal ember szomjúságában valószínűleg a legelső pohár után kapott, ami a keze ügyébe akadt, s Lucia poharából ivott, amit Zorah megmérgezett. És most az ő édes, szerelmes Réginaldja bele fog halni! — Igen, mert ennek a háremekben használt növényi méregnek nincsen ellenszere; aki abból ivott, biztos halál fia...

Réginald nemsokára görcsös fájdalmakat érzett, arca felpuffadt, violaszínűvé változott, látása elsötétült s a nyelve megdagadt; az ajkak szélén fehér hab jelent meg; a lélekzet, mely eleinte nehezzé és sziszegővé vált, mindinkább ritkává lett, s amikor az orvos megjött, Réginald életéhez már nem volt sok remény.

Az orvost a cselédek a szomszédban találták; egy öreg levanteit, aki nem nagy barátja volt az angolok kulturális törekvéseinek, s aki tudta, hogy Headley a missziójával sok ellenséget szerzett magának a mohamedánok között. Miután megvizsgálta a beteget, hirtelen Lucia felé fordult.

— Ivott a bátyja ma valamit a házon kívül?

— Igen, kávé S... pasa sátrában. Miért kérde ezt?

— Ez az én dolgom... s aztán mit csinált, mit evett?... stb. stb. Folytatta a kérdezősködést, de a saját véleményét csak nem volt képes megváltoztatni... Bizonyára *rossz kávé* kínáltak Anglia képviselőjének... boszszuból. Tudván azt, hogy ha ebből a históriából csak egy szót is szólnak eszt, reá is nagy kellemetlenségek háramolhatnak, egyszerűen kijelentette, hogy gutaütés érte a fiatal embert, valószínűleg a nagy meleg s a délelőtti izgalmak következtében. Biztos volt arról, hogy itt már semmiféle gyógyszer nem segít, s azért lassan, nyugodtan irta a rendelést, nyugalmat és megnyugvást ajánlott Luciának.

De a leány nem hallgatott reá, hanem más orvost hivatott. Mialatt a szolga odajárt, Réginald nővérenek minden gondoskodása, ápolása és imája daczára kiszorult. Az öreg levantei kiállította a halotti bizonyítványt, melyben a halál okául a gutaütést jelölte meg s aztán szótlanul eltávozott. A lépcsőkön találkozott kollégájával, megmondta neki, hogy már késő, s a sietős orvos erre mindjárt vissza is fordult.

A házban a szolgák esztelenül futkostak fel és alá, kiabáltak s a hajukat tépték... A sycomorfán pedig fenn gubbasztott Zorah erőtlenül, akaratlanul. Kis agyvelejében mintha parázs lett volna, a fájdalom izzó kinja...

A halál hivatalos konstataciója után az egész angol kolónia eljött, hogy a szegény nővért megvigasztalja és segítségét felajánlja.

De Lucia, mint igazi északi asszony, néma és könytelen fájdalmában is uralkodott magán és senkit sem fogadott el, hogy vele bátyja ravatalánál virasszon.

Éjtél felé mégis elfogta a gyengeség. Az a gondolat, hogy most egyetlen testvérét, támaszát veszítette el, hogy ezentul árván áll a világban, mardosó fájdalommal vágott a szívébe és szeretett volna könnyörögni, sirni, sikoltozni...

De egyszerre — azt hitte, hogy álmódott vagy talán kábult agyának hallucinációja csak — ugyanazokat a kiáltásokat, amiket ő elnyomott magában, közelében hallotta felhangozni... Igen, mintha benső szorongatásainak visszhangjai volnának, hosszan, buzgón szóltak bele az éjbe a keserves sirámok, véghetetlen kétségbeeséssel töltve el a levegőt...

Lucia iszonyodva hallgatódzott, hogy kitől eredhetnek e hangok. A megvilágított szobában nem volt más, mint ő és az ő holt testvére... Ekkor eszébe jutott, hogy arabs asszonyok szoktak ily rémesen jajgatni a temetéseknél. S megnyugtatta magát: Valószínűleg Eminah, aki kétségbeesett gazdája halálán... Nagyon elszorított bánata... el fogom hallgattatni. De csakhamar rémülettel vette észre, hogy ezek a hangok nem alulról, hanem *felülről* jönnek, vagyis olyan helyről, ahol emberi lény nem tanyázhat... De hát ki lehet az, aki helyette sirán, kozik? Bátran felkelt karosszékéből s a nagy nyitott ablak felé tartott...

A szobából kiszivárgó gyenge világosságnál látta, hogy a sycomorfa lehajló ágain egy szörnyeteg féle függ, valami óriási denevér, melynek csillogó, foszforeszkáló szemei a fiatal ember holttestére meredtek...

Kelet összes legendái egyszerre feltűntek amugy is elkábult elméjében, azt hitte, hogy vampir van az ablak előtt... és elájult.

Másnap hosszú kocsisor, feketébe öltözött férfiak; konzuli egyenruhába, vagy pasa uniformisba öltözött urak kísérték, a katonák képezte sorfalak között Headley koporsóját a vasutra. Lucia elvitte bátyja holttestét magával Irlandba, hogy eltemesse ott, ahol régen nyugszanak azok, akiket együtt sirattak. A monumentális, fekete színű és arannyal diszitett halottas kocsi nehezen, de gyorsan gördült tova, négy pompás, nyugtalan fekete méntől vontatva.

Már néhány száz méternyire haladhatott a gyászmenet az avenue, — Lucia éppen a múlt éjjeli kísértetről beszélt a gyászkocsiban vele ülő papnak s egy angol hölgynek — amikor hirtelen megzökken a kocsi, lármá hangzott fel körülöttük, a néptömeg összefutott. A nagy zökkenésre mindhárman az ajtó felé estek.

Az angol hölgy s a pap vissza akarták tartani Luciát, de ez kiszökött karjaikból s a tömeg közé futott, a halottas kocsi elé.

Az emberek éppen azzal voltak elfoglalva, hogy a kocsi hátulso kereke alól egy alakatlan, felismerhetetlen tömeget vonszoltak ki. Kékes, sáros, vértől szennyes rongy-csomó, közbe apró, majomszerű, összetördelt emberi tagok, melyekből vékony sugarakban szökelt ki a vér a fehér porra... A kicsike, barnás arcszínű fej néhány lépésnyire elgurult. A nagy nyitott szemek mintha még most is látnának, a koporsó felé fordultak...

Nemsokára a gyászmenet elindulása után látták az emberek, hogy a sycomorfáról egy kis fellah leány ugrik le, nagy ugrásokkal a tömeg közé fut, folyton azt kiáltva arabul: — Vele akarok menni, várjatok meg, vele akarok menni!... Háromszor Allah nevét szólította, eltaszította magától az embereket, akik vissza akarták tartani, aztán hirtelen a kocsi kerekei alá vetette magát, mielőtt ezt még meg lehetett volna állítani.

Lucia hallgatódzott és bámult, mereven, reszketve, ujjait görcsösen a pap karjába szorítva: megismerte a tegnapi kísértetet, visszaemlékezett arczára, mindent értett. ... S az agyában elszálguldó rémes látományok közepette megismerte a syriai fegyverek között ülő leányt... Erejevesztetten, újból elájult.

Mialatt elvitték a vasutra, Zorah holttestét egy zap-tiéra bízta.

— Ez a gyermek vagy bolond, vagy részeg volt, mondotta valaki.

S azóta senki sem beszélt többé róla... Elvégre minek is? Hiszen csak olyan silány jószág volt ez a Zorah, a fellah leány.

Fordította: Viktor.

Meghívás.

Irta: LOUIS LEGENDRE.

SZEMÉLYEK:

Jean, huszonöt éves.

Jeanne, tizenkilencz éves.

XV. Lajos-stíli háószoba. Nagyon széles, nagyon alacsony ágy — *Jean* és *Jeanne* batisztok és csipkék között a'usznak, amelyeknek vidám rendtelenségében nincs semmi meglepő, minthogy *Jean* és *Jeanne* alig vannak az első mézes hét végén. Egy ablak a belső udvarra néz, amelyből lőnyerítés hangzik föl, egy ajtó a fehér toilette-szobába nyílik. Az ágy mellett egy asztalon kicsi ébresztő-óra osztja föl az örökkévalóságot percekre. A jelenet kezdetén a kis óra kristálytiszt és fölöttébb parancsoló hangon hatot üt.

Jeanne (a szemét dörzsöli):

Hat óra!

(Fölrázza a férjét:)

Jean!... Hé, Jean!...

Jean (fölríad):

Kigyúlt a háztető?

Jeanne:

Dehogy, a vonat indul...

Jean (a vánkosok közé temetkezik):

Induljon, üsse kő!

(Álmosan:)

Melyik vonat?

Jeanne (aki fölkel):

Tudod: hajtóvadászatot

Rendez Quantin du Var.

Jean (még mindig álmodozva):

Mily név! Mily állapot!

Tán erről irt regényt hajdanta Walter Scott!

Jeanne (nevetve):

Egy garas ára józan eszed sincs!

Jean (belenyugszik):

I hav'not!

Ötlök-hatlok csupán: hajnalban kezdem én
S folytatom akkor is még, mikor a nap lemén.

Jeanne (kinéz az ablakon):

A kocsi készen áll!

Jean (öklével gyömöszöli a vánkost, amely mitsem vettett neki):

Hogy menne a pokolba
Minden pontos kocsis!

Jeanne (gúnyosan):

Persze, afféle szolgál,
Gazda uramnak nem lehet inyére,
Mert ha valahová elkésve érne,
Nem mondhatná: »Megint a kocsisom hibája!
(Eltűnik a toilette-szobájában.)

Jean (ismét félálomban):

Szép álom! Mondja *Jeanne*, ez itt a maga szája?

Jeanne (a szomszéd szobából):

Határozd el magad!... Kelj föl, légy harcra kész...
Nyisd már ki a szemed!

Jean:

Soha! A józan ész
Is azt kívánja, hogy mikor az ember álmos
Tartsa a két szemét becsukva!

Jeanne (megjelenik, friss Iris-parfüm árad el körülötte, ez is csak növeli az Iris istennővel való hasonlatosságát. Odalép az ágyhoz, nagy szivacsot a kezében):

És ha már most

Az orrodon helyezném el a spongyát?
Kitűnő ébresztő-szer ez, azt mondják.

Jean (fölül, rémülten):

Az istenért! E harcziás szert tedd el!
Az arzenálba e vizes löveggel!
Bánom is én, legyen az óra tiz is,
Föl nem kelek! Ez már a paralízis!
Nem kelt föl semmiféle hatalom,
Csak egy.

Jeanne:

És az?

Jean (nagyon gyöngédén):

Feküdj te is le angyalom!

Jeanne (kaczagva hajítja vissza a szivacsot a másik szobába):
Nagyszerű ötlet!

Jean:

S milyen logikus!

Jeanne (kétkedve):

Ugyan?

Jean:

Ugy fekszem itt, mint a lethargikus.
Mert mi az ébredés? Bennünk működni kezd
A villam-áram. És oh *Jeanne*-om, tudod ezt,
Ha kezem elmerül, hosszú, arany hajadban
Szivemből ah, legott a szikra is kipattan!

Jeanne (föli és alá járkál):

Bolond!

Jean (komolyan):

Nem! Bölcs vagyok, kinek elméje mély!
(eléгийusan)

De hát miért forogsz, mint szélben a levél?

Gyer ide mellém!

Jeanne (engedelmeskedik, mert alapiában véve neki sincs kifogása a dolog ellen):

Jó leszel?

Jean (minden meggyőződés nélkül):

Az én!

Jeanne (elmerül a takaró alatt).

Jean (hevesen megcsókolja).

Jeanne (tiltakozva):

Ez árulás!

Jean:

Édes, csupán csak egy szerény
Csókot. Ez ébresztés: rám csúdamódra hat.

Jeanne (mosolyogva):

Akkor uracskám talpra! Most itt a pillanat.

Jean (meg van győződve az ellenkezőről):

Azt gondold?

Jeanne:

Megkésünk. Az óra-mutató

Halad...

Jean (hirtelen haraggal):

Igen? Roszul teszi, hogy jajgató
Hangjával engem egyre-másra izgat!!
De él boszum!

(Megfogja az ébresztő-órát és a szoba közepére vágja. Az ember csak azt hallja, hogy valami folyton így csinál: »krrr!«

A nagy rugó az, amely kettétörtött.)

Jean (vad gyönyörrel):

Most odavan a tik-tak!!

Jeanne (szemrehányólag):

Megölted őt! Hálátlan! És nem tudod miért?

(poétikusan)

Emlékezz vissza arra, hogy néha mennyit ért,
Egyhangu zümmögése, vagy vig dala, amely
Reggel helyett gyönyörre keltett gyakorta fel.

(természetes hangon)

Hogy tudjuk az időt most?

Jean (lelkesezve):

Az ördög vigye el

Azt az időt!

(Átkarolja):

Most itt vagy! Ma Eros ünnepel!

Hogy a luczernást járjuk: ebben a pillanatban
Nincs többé róla szó. Kezdődhet én miattam
Az a vadászat. Most már mit nekem
Csizma, tölténytartó, s a fegyver!... Hidegen
Hagy most a fogoly is. Szegény fejének pardon.
És kaczagok a sok, sok ál Bayardon,

Ki büszke, mert elejtett egy nyulacskát.
S én most, imádott, drága nagysád
Ajkadra rendezek hajtóvadászatot,
Ha itt vadászhatok, miért vadászak ott?

Jeanne (aki azt hiszi, hogy azt kell mondania, amit nem gondol):

Ez gyönyörű. De én, ki ismerem
És tisztélem uracskám s mesterem
Minden szeszélyeit! Még sohasem
Maradtál onnan el. Hisz jól mulattál mindég...

Jean (gyöngéden):

S hogy magam itt sem unom édesem,
Talán azt el se hinnéd?
A vad? Hunczut legyen, hogyha belőle kérek.

Jeanne (egyre rosztiszeműen):

Nem, nem lehet. Szent az ígért!

Jean (melegen):

Szent csakis egy dolog: az, hogy szeresselek.

Jeanne (az utolsó engedmények útján):

Lekésünk a vonatról...

Jean (mint fönt):

Az könnyen meglehet.

De jobb onnan lekésni, mint innen késni el.

Jeanne (az utolsó érv):

És Quantin? Szinte hallom, hogy duzzog, hogy perel.

Jean (szenvedélyesen):

Eh, mit Quantin (du Var); Tiszteltetem a földit!
Annál rosszabb reá, ha oly hamar sértődik.
Szép ez a helyiérdekű nemesség,
S bár sok a pénze, azt, hogy ábrázata tessék,
Sem ő, sem felesége, sajnos, nem éri el —
Ők nem azok, kiket az ember irigyel.

(Más hangon):

De rosszat róluk nem beszélék,
Tudom, hogy megbocsátja ez a két enyhe lélek,
Ha nélkülünk lesz meg az ünnepély.

(Lirikusan):

Óh, angyalom, minő mennyei kék,
(S mivel csaknem tilos), mily kibeszélhetetlen
Gyönyör, hogy itt vagyunk most, együtt mi ketten,
Akkor, mikor bolond ígértünk
Szerint a gyorsvonatra kén ülni már nekünk.
Az elvesztett éden visszatér,
Csókunk tiltott gyümölcs, hát annál többet ér!

(Leczkéztető hangon):

Jeanne, most kihirdetem igaz szakértelemmel,
Fogadja mindig el a meghívást az ember!
Legyen a házigazda bármily csodás alak
S kerüljön asztalára bármily hitvány falat.
Öreg nagybácsinkhoz, hogyha ebédre várnak,
Avagy keresztanyánkhoz, Varennebe, vasárnap,
Ahonnan kornyikáló, berugott nép között
Tér vissza csak az ember. Ha könnyen öltözött
Kis társaság ebédel kint a kies ligetben.
Höl a fűvön mindenki náthát kap menthetetlen,
Szaladni Saint-Denis körül.
És frakkot, klakkot, lakkot öltöni
Egy hangtalan chanteuse, egy kültelki zseni

Kupléit élvezvén magasabb gyönyörül.
 Legyőzve undorod első tüneteit
 »Igen«-t mondj mindig és »igen«-t mondj mindenütt,
 Fogadj kétségbeejtő pontosságot
 S mindezt csak ama jó, mindezt csak amaz áldott
 Erzésért, hogy mikor menned kell, ne mehess
 S a kellő pillanatban esküszegő lehess.
 Mást tenni, mint amit az ember tervezett:
 A meglepőben van az élvezet.
 Londonba készülődni és Chatonban kiszállni,
 A snobokon kacagni és leszakítani bármi
 Helyen, a Mont-Blancot, vagy egy ablakban
 A vágy bimbáját, mihelyest kipattan,
 Ki így gondolkozik, az éden-kertbe lép,
 A boldogság csupán improvizálva szép.
 Hadd vésem ezt ajkadra, szívem devise-jeképen!

Jeanne (szünet után, nagyon gyöngéden):

Ah! Jean!...

Jean (megcsókolja):

Édes ne szólj!... Improvizálok éppen.

Heltai Jenő.

Szeptember.

Regény.

Irtá: AMBRUS ZOLTÁN.

16

— Ilyen tudományos ember! — folytatta Fodorné — Bizony nagy szerencse, hogy rád veti a szemét.

Ella nem felelt. Maga is eltűnődött rajta egy kicsit, honnan van, hogy ő ezt a sok érdemet nem tudja kellőképpen méltányolni?

A hinduknak a szerelemről szóló szent könyve hetvenkét mesterséget sorol fel, s azt állítja, hogy ezek bármelyikével meg lehet nyerni a lányok szerelmét. De a tudomány nincsen közöttük.

S Ella gondolatai egy betű-izonyban szenvedő gentleman-nél kalandoztak, a ki háromszor bukott meg minden alap-vizsgálaton, s a kiről a sors könyvébe azt írták, hogy: sohase fogja letenni a szigorlatokat...

Másnap este Balázs azt cselekedte, amit előtte való éjszaka Fodorné. Izgatottan járt le s fel, s megmérte a szobáját szélében, hosszában, keresztben. Mintha nem ismerte volna már vagy tizennégy esztendeje.

Aztán megállt az ablaknál. Ha az embert bántja valami, ez még nem ok rá, hogy fölverje álmából az egész háznépét.

Nem tagadhatta önmaga előtt, hogy mód felett haragszik. De egy kicsit zavarba jött volna, ha véletlenül megkérdezik tőle, hogy: miért?

Utoljára is mi köze ehhez a leányhoz, s a helytelen viseletéhez? Semmi a világon. Sohase gondolt rá, hogy feleségül vegye; az egész család se inge, se gallérja.

És mégis, végtelen keserűség fogta el. A mint bambán kirévedezett az ablakon, tekintete önkéntelenül fölkereste azt a jól ismert erkélyt, a mely mögött már oly régen nem lakik senki! A hold, a bambák és poéták barátja, ezüst esőben fűrésztötte meg az erkélyt tartó két óriás kissoznyt, s Balásznak eszébe jutott az a sok ostoba, de édes óra, a mikor itt ült ezen a helyen, hogy rémes számárságokat mondjon meghittjének, ennek a boldogtalan planetának, a mely talán éppen azért bolyong az űrben, hogy meneküljön a rémes intimitásoktól.

Be rég is volt az!

Istenem, soha se mondhatta el, hogy kéjt a föld többet már nem adhat neki. A boldogsága is csupa nélkülözés volt. De akkor a szenvedés is boldoggá tette, s egy óra alatt többet élt, mint ezekben az örömtelen, nyomorult esztendőkből, a mikor már nem volt semmije, még csak egy fájdalma sem!...

— Te voltál a jóság, te voltál az öröm, te voltál az élet! Ó mért is, hogy nem tudtam meghalni!

S nem gondolva rá, hogy immár fehér szálak kezdi tekintélyessé tenni különben balgatag fejét, suttogni kezdett az árnyékhoz, aki hosszú idő múltán újra megjelent neki.

— Csak téged szerettelek s örökön csak téged foglak szeretni! Nincs, ne is legyen örömem a te emléked kivül... Hűséges maradok hozzád, a mig csak élek!...

Mikor ezt a szót: hűség; ismételtetni kezdjük, a hűtlenség már szívünkbe lopózott.

Ne legyünk szigorúak szegény barátunk iránt. Az ember alkalmazkodó állat, s beletörődik minden nyomorúságba. De van egy gondolat, a melyet nem lehet megszokni, azt, hogy: soha többé.

És mégis bele fog törődni a gondolatba, hogy a szerető csókja rá nézve már csak mitológia; le fog tenni róla, hogy valaha fészke lesz, ahol gyerekek lármáznak. Brr, még a gondolattól is megfázik az ember.

És ugyan miért? Olyan öreg volna már, akit nem lehet többé szeretni? Nem nyomorék, nem beteg, még csak nem is a régi éhenkórász. S ha gyámoltalanságától, siralmas multjának eltörölhetetlen bélyegétől nem is szabadulhat többé: soha, ne léteznék a világon leány, aki megérezze, hogy rosszul szabott kabátja alatt férfiszív dobog?

De mért jár mindez a fejében? Mi ütött hozzá?

Azért van így elkeseredve, mert az a kis lány illetlenül kaczerkodott egy hozzá való, jókedvű fiatal urral? De hát mit törődik azzal a kis lánnyal?!

És rájött, hogy fájdalmasan esik megszokni a gondolatot, hogy azért a kis lányért egyszer csak érte jön valamelyik jókedvű fiatal ur, elviszi ebből a házból s ő nem fogja hallani többé azt a kedves hangot, azt a szép, okos beszédet.

Már hajnalodott s Fodorné hallotta, hogy még folyást le s fel jár a szobájában.

*

Göndöry Béla egy szép reggel arra ébredt, hogy vadul dörömböznek az ajtaján. Ez a szép reggel tulajdonképpen délutáni két órát kíván jelenteni, a vad dörömbözés azonban szó szerint értendő.

Idegességek lázas szívdobogást kaptak volna ettől a hirtelen bösz lármától, de Göndöry Béla távolról sem szenvedett ilyes betegségben.

— Nagyon szemtelen — szólt magában. — Nem lehet más, csak a szabó vagy a suszter.

Azzal megfordult a másik oldalára s tovább aludt. De az ajtót tovább döngették, s kíséretében egy ismeretlen hang szólalt meg:

— Nagyságos ur! Nagyságos ur!

Nem hagy aludni a gazember — konstatálta Justinianus kitaró tanítványa s rágyújtott egy cigarettára. — Csak rajta, majd meglátjuk, melyikünk győzi tovább türelemmel.

Elővette a tegnapi esti lapot s olvasni kezdett.

— Levelet hoztam, nagyságos ur — erőködött odakünn az ostromló.

— Tudom — gondolta odabenn a jogász.

— Hordár, hordár van kinn! — esengett az erőszakos látogató. — Hordár a Nagymező-utcából!

Azt bárki mondhatja — jegyezte meg magában az ostromlott férfi, aki jól ismerte a hitelezők minden fűrfangját.

S nyugodtan eregette a füstöt cigarettájából.

Végre a látogató megtalálta magát: Felhagyott a dörömbözéssel, s vagy két perc multán Göndöry Béla észrevette, hogy a küszöbről, az ajtó hasadékan, egy czédula erőködik be a szobájába.

A czédula után pedig egy levél következett. Közönséges, polgári levél, s nem ama szalmaborítéku irományok egyike, melyekről a szakavatott szem messziről meglátja, hogy semmi jót se jelentenek.

A levél félig kinn maradt; látszott, hogy nem akarják egészen elereszteni. A czédula azonban egész terjedelmében bejutott a szobába.

Göndöry Béla, miután meggyőződött róla, hogy ki-vülről lehetetlen ellenőrizni az operációját, fölkel, óvatosan oda lépkedett a czédulához s fölvette.

A czédulán ez állott:

Kérem szépen, nagyságos ur, én vagyok, a 117-es hordár. Ezt a levelet hoztam, de válasz kell rá. Tudom, hogy a nagyságos ur itthon van, kezét csókolom. A 117-es.

— Az már más — szólta a jogász és kinyitotta az ajtót.

S mialatt felbontotta a levelet, kioktatta a köz buzgó szolgálóját.

— Máskor, ha levelet hoz, ne azt kiáltsa, hogy: nagyságos ur, hanem kopogjon hármásával kétszer, köhögjön egyszer erősen, s ha nem lát semmiféle gyanús embert, kiáltson határozott hangon: »Le a szípolyokkal, le, le, le; fel az uzsorásokkal, fel, fel, fel.«

— Igenis, kezét csókolom.

A levél Czillától volt, s így hangzott:

»Barátom!

Nagy baj van, roppant baj. Mindennek vége. Ó jaj nekem! Beszélnem kell magával, ha kompromittálom is magamat. Legyen öt óraker az Erzsébet-téren, a Sas-utczai részen. Véletlenül találkozunk, szoba állunk, és csatlakozik.

Legyen erős. Legyen mindenre elkészülve. Ó jaj nekem! De jaj magának is, szegény barátom!

Oly borzasztó ez, mint egy szindarab.

Üzenje meg, hogy ott lesz-e?

Azért nyugalom. Maga legyen férfi.

Pá, édes.

Czilla.

U. i. Ne kokettáljon a felsőbb leányokkal.

Göndöry Béla tudta, hogy Czilla nagyon szeret fontoskodni, s egy cseppet sem volt megijedve. Felöltözött, elment ebédelni, s úgy evett, mint egy czápa.

Ebéd után elment a kávéházba, s öt óráig biliárdozott. Öt óraker aztán megindult az Erzsébettér felé.

(Folytatjuk.)

Aki az élettől nem fél, az a haláltól sem fél.

Az erényt dicsőítik, a hibákat utánozzák.

Mentől több szórakozást talál az ember önmagában, annál kevesebbet talál másoknál.

Ha másokat dicsérnek úgy hat ránk, mintha bennünket gáncsolnának.

△ Október 6—október 1. 1849. október 6-a és 1895. október 1-e között kerek negyvenhat esztendő a különbség. Csak a nagyapáink élő tanúi, hogy milyen kevés idő ez, nekünk unokáinknak mérhetetlen mult, mely körül legendák köde borong. Históriai ünnepkép megüljük ennek a napnak az évfordulóját, kegyelettel áldozván az árad tizenhárom emlékének. — Ujabb negyvenhat esztendő nem süriti már ennek a napnak a históriai patináját, de jelentőségre juttatja október 1-ét, ezt a legifjabb históriai dátumot, mely a magyar államnak végleges emancipációját jelenti az egyháztól. Nem vértanúk, hanem boldog emberek neveit örökíti meg e nap s nem lévén benne semmi gyász, nem is válik soha históriai ünneppé. Ám az idők multával ez a jelentéktelen negyvenhat évi különbség elmosódik s október 6-a, október 1-e a históriaban szomszédokká válnak. S a história lesz igaza, mely kilöki a két dátum közül a hivatlanul közéjük furakodott negyvenhat esztendőt, mert szoros lelki kapcsolat van közöttük, az aradi tizenhárom vértanúsága voltaképpen ugyanazt az eszmét váltotta meg, mely október 1-én testet öltött: a szuverain, az erős, az egységes Magyarországot, mely maga intézi gyermekei sorsát bölcsőtől a sirig. A história perspektívájában élve a gigászinak látszó harc s a közelmúlt históriaja szerint: október 6-án haltak meg a martírok egy eszméért, mely október 1-én diadalt ült.

* * *

• M. Pouchet francia akadémikus és természetvizsgáló volt, a régibb fajtájából. Tehát afféle szeretetreméltó boszorkánymester, akinek finoman borotvált arcát mindig rejtelmes mosolygás világítja meg s aki remekül ápolt kezében mindig arany tubákszelenczét forgat, hogy a hölgyeknek még jobban szemébe tűnjék, mily fehérek az ujjai és mily rózsásak a körmei. Akadémiai üléseken az ilyen XVIII. századbeli fejű, szép, elegáns öreg ur igazi kincs. Titokzatos érdekességéből árad valami az akadémiaira is, alakja pompás staffage az ülések képében és az idegenek a karzaton mindig sűrűn tudakolják: ki ez a *tiré a quatre épingles* halhatatlan? »M. Pouchet.« A kérdezősködők ennek utána épp annyit tudnak, amennyit előbb tudtak, de belenyugszanak, hogy ez a viaszszoborba illő diszkiadású akadémikus M. Pouchet és otthon eldicsekszenek, hogy ők látták Párisban Mouchet vagy Rouchet urat is. M. Pouchet aztán néha föl is olvas. Hah, az igazi akadémiai ünnep, mikor fölolvass. Micsoda kedves szerénységgel roskadozik saját dicsőségének terhe alatt! Mily nagy előkelőséggel nedvesíti meg voltairei metszésű ajkát a kristály pohárból! És mily tökéletes értekezésének a nyelve, mily ragyogó a stílusa! Nem vészett még ki a Buffon iskolája. Vannak még tudósok, akikben egyesül a finomság, a jóllét, az uri módor, a francia eszprit, szóval az akadémiainak minden hagyománya. Képzeltető, milyen nagy aztán az akadémiaiban a fölháborodás, mikor előáll valahol kint a világban egy torzomborz szakálu, ápolatlan kezű, göröngyös stílusu, laboratóriumszagu ember és kijelenti, hogy M. Pouchet, a *gloireok* egyike, ostobaságokat hirdet. Az akadémia természetesen tüstént talpra áll, igazat ad az ő jeles tagjának a lázadót eltiporja és M. Pouchet tovább forgatja az arany szelenczét és tovább mosolyog diadalmasan, érdekesen, rejtelmesen, halhatatlanságának biztos tudatában... Csakhogy történnek ám komisz, nevetlen csodák is. Például, hogy az akadémiaától eltiprott ember nem pusztul el, sőt... Például M. Pasteur. Ez a kómiкус állatorvos-vagy micsoda föl mert lázadni a nagy M. Pouchet ellen, aki még a hatvanas évek végén is a *generatio spontanea* hive volt és azt hirdette, hogy semmiből lesz a valami és a

vizes üvegben magától keletkezik az élet. Az említett M. Pasteur durva észjárással azt tanította, hogy organizmus csak organizmustól támadhat, mikroba nélkül nem születik mikroba a borban az erjedés, az állapotban a nyavalya mérge parányi csirák vándorlása; a *generatio spontanea* pedig álom. Hát ezért a beszédért M. Pasteurt az akadémia agyonütötte. Fényes elégtételt szolgáltatott M. Pouchetnek, az ő egyik dicsőségének és kijelentette, hogy ama rebellis doktrínák ellen tiltakozik. Mily szerencse, hogy M. Pasteur mindezek után nem halt meg, sőt még el sem hitte, hogy ő neki nincsen igaza. Ha, mint lojális emberhez illetet volna, meghajlik az akadémia előtt és kijelenti, hogy a csirák vándorlása gyermekes tévedés; ma nem nézne az ő koporsójára a világ olyan szemmel, aminővel semmi szent reliquiára sem néz... És ki hinné, hogy akadémikus doktorok még akkor is áskálódtak, gyűlölködtek Pasteur ellen, mikor már állott az ő intézete, ahol naponként ötven emberéletet mentettek meg az antirabikus oltással! Igen, most nyolcz esztendője följelentették Pasteurt, mint kuruzslót, aki nem-orvos létére oltásokat végez, vagyis operál. Pasteur megjelent a járásbíróság előtt és bebizonyította, hogy ő embert még soha sem oltott be; az intézetben orvosok oltanak, ő csak mint néző van jelen. A járásbíró fölmentette Pasteurt a kuruzslás vádjáról, aztán így szólt: »Egyébiránt M. Pasteurnak joga volna orvosi praxist üzni, mert ő tizenöt egyetemnek tiszteletbeli orvosdoktora.« Ez azonban mind nem változtat azon, hogy Pasteur nem volt kellő minőségű akadémikus. Az előkelő profil, az arany szelencze, a finom mosolygás hiánya talán még menthető volna; de ő dolgozott, sőt alkotott. Ezért soha sem lehetett igazi halhatatlan, bár beválasztották a negyvenek közé. A borászat »pasteurizálni« mester szavát, mely Magyarországon keletkezett (talán épp lellei Szalay Imre a csinálója) már ismeri minden francia szótár. De az akadémia dictionnairejében még nincsen benne a *pasteuriser* és alkalmasint nem is lesz soha. Abba csak a *marivaudert*-vették bele; mert a gyöngéd, a jónevelésű, a remek parókájú Marivaux igazi halhatatlan volt.

* * *

☆ **Hidavatás.** A minap nyitották meg nagy ünnepélyesen az esztergomi vashidat, mely a primási székhelyet a Duna másik partjával összeköti. A megnyitásra több miniszter is elment, élükön Bánffy miniszterelnökkel. A szabadelvű egyházpolitikát végrehajtó miniszterek a hidavatás után a primásnál ebédeltek, igen kedélyesen. Ebéd közben Bánffy miniszterelnök kitűnő toásztban ünnepelte szíves házigazdájukat, a primást, mint a vallási béke apostolát és a magyar jog méltó képviselőjét Rómával szemben. Erre a lakomázók kocczintottak s úgy érezték, hogy ama felavatott vashidon kívül épült azon a napon Esztergomban egy — *Aranyhíd* is.

* * *

☆ **A csodatévő tisztesség.** Sokáig alig volt a világon lenézettebb valami a budapesti államrendőrségnél. Köztudat volt, hogy ez a rendőrség részben korrumpált, részben ügyetlen. A fővárosban külső rendet nem tartott, a prosztitucziót elburjánzottatta s a kiáltó nagy bünesetek közül temérdekét hagyott homályban. Valaminthogy rendesen a férfiak az utolsók, akik megtudják nekik hűtlenségét, úgy az államkormány is legtovább nézte, — de nem látta, hanem tűrte — a budapesti rendőrség silányságát. De végre már a kormány is kezdett látni s megszűnt tűrni. Keresett egy derék, okos embert s megtalálta a temesvári Törököt. Erre azután rábízta a budapesti rendőrséget, hogy csináljon belőle valamit, ha tud. És ez az ember tudott, mert igen tisztességes ember volt. Nem tűrte el az alávalóságokat s megkövetelte a köteleességteljesítést. S ime, a tisztesség befészkelvén magát a budapesti rendőrségbe, kezdte azt tisztességes irányban átalakítani. De egy bús napon, hirtelen meghalt Török főkapitány. A világ elcsüggedt. No, most megint vissza-

súlyed minden a régihez. Kezdődnek a rendőrségnél a régi disznóságok. Egy ember volt a világon, akit a szerencsétlen testület megjavítására hivatottnak bizonyult s... fájdalom... az is meghalt... Ebben az egyben azonban a világ szerencsésen csalódott. Nemcsak az az egy ember volt, hivatott a budapesti rendőrség megjavítására. Hivatott és alkalmas volt arra minden hozzáértő tisztességes ember. A hozzáértő tisztességes emberek pedig nagyon elszaporodtak a budapesti rendőrségnél Török János alatt. Csak közülük kellett kiválasztani a legjelesebbet Török utódjául. Ez is szerencsésen megtörtént, mikor Sélley Sándort nevezték ki főkapitánynyal. E főkapitány alatt már soha nem remélt dús gyümölcsöket hozott a tisztesség. Csodák történtek! Az egykor lenézett, elzüllött budapesti rendőrség egyre-másra érte a nagy sikereket. A világ pedig elbámult. Ördöge van ennek a Sélleynek! Minő hihetetlen szerencse! Micsoda geniálitás!... Holott az egész természetes dolog volt, melynek egyetlen nyitja a tisztesség. A tisztességgel jár, hogy a rendőrség megtegye a kötelességét s ne hunyjon szemet éppen ott, ahol ki kell a szemet nyitni. Ha ebben nincs hiba, a rendőrség nem is képes nem aratni sikert. Hisz a nagy bűnök még előbb-utóbb rendesen maguktól is kiderülnek; hát még ha a rendőrség is a kiderítésükön buzog! De a tisztesség, bármilyen egyszerű elemi dolog is, eléggé ritka s aki ért ahhoz, hogy azt ne csak maga megtartsa, hanem még egy nagy, de koldus módon fizetett rendőri karba is beleszuggarálja, az ember a talpán s megérdemli, hogy kinevezzék miniszteri tanácsosnak. Sélleyt tehát kinevezték miniszteri tanácsosnak s most megint azon aggódik a világ, hogy mi lesz e főkapitány nélkül a budapesti rendőrségből... Nos, ha megint nagyon tisztességes és hozzáértő embert neveznek ki főkapitánynak, úgy a rendőrség ezután is jó és még jobb is lesz. Ha ellenben a főkapitányi kinevezés nem sikerül, visszatérnek a Török ideje előtti Mihászna és Magahaszna Andrások s azok minden butaságai és gyalázatoságai.

* * *

☆ **Nincs deflezt.** A roskatag, szerény pénzügyminiszter előadta a t. házban pénzügyi expozéját, melyben arithmetikai pontossággal bizonyította be, hogy a Krisztus születése után 1896-ik és a magyarok honfoglalása után 1000-ik esztendő, az állam pénzügyeit deficittel megzavarni nem fogja. Boldog volt a kormány, a ház és a haza. Tehát megint nem lesz deficit! Hiszen ez gyöngyálapot. Vidám mosolygásra gömbölyödtek a honatyák orcái jobbon és balon egyaránt. Csak egy férfiú komorodott el a biztos kijelentésre a t. házban s tompán, majdnem kétségbeesve, merengett maga elé. Régi anekdoták jutottak eszébe, melyek fenyegető analógiákat tartalmaznak az ő mostani helyzetére. Felmerült lelki szemei előtt a vízi molnár sajátos esete, aki tudvalevőleg, *ha vize van, bori iszik, ha nincs vize — vizet iszik.* Majd meg a világszerte mutogatott kópláló művészre gondolt, akinek miután a kóplálás az egyetlen mestersége, *éhen kellene veszni, ha nem éhezne.* Ezen emlékezősek nyomán tért rá a merengő a kérdésre, hogy hát ő vajjon mit csináljon még a t. házban, ha már soha sincs deficit? Az ő egész létjoga a deficit volt. Mikor az megszűnt, összes reményét abba vetette, hogy majd csak lesz deficit megint. S ha előbb megélt a deficit ostromozásából, később eltengett a deficit jóslásából. De immár nincs mit ostromozni, a jóslatok pedig nem teljesültek. Hát mi a manót csináljon most már ő, *Horánszky Nándor*, mikor már tavaly sem volt, az idén sincs és esztendőre sem lesz deficit?

* * *

☆ **Éljen!** — Éljen! éljen! Előre! — Hazádnak rendületlenül! — Hogy mit jelentenek-e pathetikus szavak? E pathetikus szavak azt jelentik, hogy ha valaki a Fokföldről ide jön közénk s azokat idegenszerű accentuussal, de internacionális lelkesedéssel elharsogtatja: örömkönyeket sirunk és tokajit iszunk. Öszin-

tén szólna, azért nagyon ravasz. kis nép. vagyunk *nous autres ziganes!* Meghívjuk a külföldi közvélemény csinálóját, jól tartjuk őket étellel, itallal; látnivalóval, miniszterekkel és német szóval s abban a biztos reményben ringatjuk magunkat, hogy eloszlattuk a külföldön rólunk táplált barbár balvéleményeket, s hogy szíves vendégszeretetünkkel oly tökélet gyümölcsöztetünk, melynek kamatai kiszámíthatatlanok. És nem is csalódunk, mert nagyon okos nép vagyunk. Ám azért mégis elveszítjük okosságunkat és józanságunkat, valahányszor egy nyugati eljön hozzánk és leereszkedve vigasztal minket, hogy mi is már nyugatiak vagyunk. S pláne ha a művelt nyugati vendégszeretetünket, lovagiasságunkat, harciasságunkat, szabadságszeretetünket emlegeti! De lelkesedésünk nem ismer határt, ha a nyájas idegen édes hazai nyelvünkön ránk csitít s örömkönyeink záporként hullnak, ha azt halljuk:

Gudja, gudja, dárka
Zse vile, zse várka...

Mert hát mi nagyon okos nép vagyunk!...

MŰVÉZET.

Báthori Erzsébet.

— Csók István képe. —

A tárczarovat e héten rémes dolgokat tudott mesélni. Csejthe vár asszonyáról, aki a néphit szerint szép leányok vérében fürdött, hogy szépségét megóvjá. Az újabb történeti kutatás — tán nem több pozitivitással, mint a népmese — kisütötte, hogy a szép asszony a hisztéria egy nemében gyötrődött, innenválók kegyetlen hajlamai. A rémes detailokat Csók István képe produkálta, akinek fantáziáját ez a kegyetlen asszony annyira izgatta, hogy egy nagy vásznat szánt neki.

Kár. Ennek a nagy vászonnak a jó kétharmadát elengedném neki, azt, amelyen a kegyetlenkedések történetek. Szó sincs róla, érdemes festőmunka ez is, a szép, meztelen, vöröshaju leány kitűnő akt, a vele viaskodó öreg bányák érdekes studiumfejek, bravurosán megfestve, zseniálisan karakterizálva. Ezt a leányt, akit most hurcolnak a hóba, hogy jeges vízzel locsolgassák, szintén szeretném külön rámában látni. De éppenséggel nem sajnálnám a kép középső részét, ahol az áldozatra szánt leányok hullái hevernek, meg akik éppen most gyötrődnek a tortúra alatt. Kellemetlen, semmitmondó látvány, még csak nem is hat a kegyetlenség hatásával. Hiszen ezeket a teremtetéseket hidegséggel kinozták, a hidegséget pedig nem lehet megfesteni, éppen csak markirozni a havas földdel, mely különben rosszul van megfestve. Havat eddigelé csak Verescságin tudott festeni, úgy, a hogy az ember fázik, ha ránéz. Nos, ezek a leányok e képen kékülnek, fakulnak, de ennyi az egész. Látványnak kellemetlen, kegyetlenségnek nem az. S a háttér staffageából igaza csak annak az egy baloldali térfinak van, aki komor részvétlenséggel látszik elgondolkodni: minek ez a gyerekeskedés?

De a jobboldali harmadrész, ez genialis. Mindössze abból áll, hogy egy szép asszony ül karosszékén, befelé mosolygó ajkkal, elálmódózó szemmel néz valamit. Ne tessék nekem megmutatni, hogy mit néz és ráfogom, hogy ő nagysága most hallja emlékében egy visszautasított lovagja szerelmi vallomását. Jéghideg, gyönyörű asszony, aki szeret tetszeni, de többre nem vágyik. Hogy ő volna a kegyetlen Báthori Erzsébet, aki most gyönyörködik fiatal leányok kínjaiban, ez lehet igaz, lehet nem igaz, de engem nem érdekel. Az egész egy modern szellemes ötletnek válik be legfőlebb, hogy ime, a lelki szörnyetegek

nem ökvetetlenül riasztó megjelenésűek, hanem igen kíváncsi, igen harmonikus formában jelennek meg, úgy, mint az ördögöt is szép asszony képében festette meg valaki. Mondom, ez a felfogás lehet modern, szellemes ötlet, de nem volt érdemes megfesteni, mert ez az ötlet hat a képen legkevésbé.

Hogy mi a kép összehatása? Nincs. Technikailag egyike a legegységesebben megkomponált képeknek, a masszák kellően vannak elosztva, sehol semmi közhely, és mégis egységes hatása nincsen. A figyelmet, a fantáziát és a szívet első pillanatra lefogja már a főalak a maga fejedelmi különvalóságában, a többi már nem belső tartalmával, hanem éppen csak piktori bravúrával hat.

A képek nagy sikere volt Párizsban, s nagy sikere van most minálunk, a műcsarnokban külön kiállítva. Teljesen megérdemli a kitüntető figyelmet, mert kész művész munkája, aki a legnagyobb feladatokra vállalkozhatik, de nem kész műve ennek a jeles fiatal embernek. Ezért gondolom, hogy bevárhatta volna a téli tárlatot, mert mégis csak több várakozással és jogos pretenzióval megy az ember a műcsarnokba egyetlen kép megtekintésére, mint mikor végigsétálva a termeken, szemébe tűnik ez a nagy mozgalmas vászon az ő sok bravuros részleteivel, kellemetlen témájával, s gyönyörűen megfestett, szívtelen szép asszonyalakjával.

S.

SZINHÁZ.

Tamora. Ime beköszöntött az első operapremière, teljes diadált hozván szerzőjének, *Elbert* Imrének, aki még sokkal fiatalabb ember, semhogy a kritika annyi hazafias elhúzóssal viseltessék irányában, mint az *Alienor* és *Toldi* szerzői iránt. Szerencsére Elbert Imre talentuma nem a professzorok tádakosságából fakad s így nem is szorul a jelszóra: pártoljuk a hazai ipart. Bizony ez a fiatal művész csínálta meg sok év óta az első magyar muzsikát, mely produkciószámba megy önálló ideákkal, teremtő intuícióval és igaz mondanivalóval. Kész technikus, a hangszerezés brillans, amellet poéta, aki produkál valamit. Egy kicsit Goldmarkra támaszkodik, amire tán inkább a keleti szöveg, mint a tehetetlenség érzete hajtotta. Egy kicsit sokat markol is, de ez a fiatalság kedves hibája s jobb, mintha keveset markolna. A *Tamora* pénteken valódi sikert aratott s az újabb magyar produkció első nagy operája, mely állandóságra számíthat a műsoron. Az előadás is szép volt, *Hendel* Berta asszony a czimszerepben tökéletes volt, *Broulik* is ezuttal a rendesnél élvezhetőbb volt. *Ney* és *Takács* remekelt, nemkülönben az operaház ezüsthangu madara, *Vasquez* grófné. A nézőtér teljesen megtelt s a kihívás nem akart véget érni.

Összes gazdasági gépek

GŐZCSÉPLŐK.

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szabványos felvilágosítással és tanácsal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

... Bécsi-élet. — A bécsi nagyvárosi-élet tulajdonképen csak az u. n. Mariahilferstrassen mutatkozik az ő teljes valóságában; nincs Bécsnek másik olyan utcája, mely az üzleti élénkségnek és forgalomnak oly imponáló képét nyújtja, mint a Mariahilferstrasse. Az idegen bámulattal szemléli azt a hatalmas sürgést-forgást és kábító tolongást, mely e hosszú utcán véges-végi uralkodik, a bécsiek pedig csak ott érzik igazán, hogy világvárosban vannak. Még a hölgyek is ott érzik magukat leginkább otthon, s főrangú urnők, polgárosszonyok és munkásnők egyaránt ide járnak toletteszükségüket kielégíteni. Tényleg az üzlethelyiségek itt évről-évre szaporodnak, óriási méretű új meg új áruházak keletkeznek a modern követelmények szerint épülve és berendezve, a forgalom pedig évről-évre hatalmas dímenziókban növekedik. Ez elme-futtatásra alkalmat nyújtott nekünk az a meghívó, a melyet Lessner D. ismert bécsi czég az ő üzletbarátaihoz szétküldött abból az alkalomból, hogy Mariahilferstrasse 83. szám alatt egy új, nagyszabású helyiséget rendezett be. Ez az áruház 1874-ben alakult szerény, de szolid alapon; azóta évről-évre gyarapodott s terjeszkedett, üzletbarátainak a száma folyton szaporodott s összeköttetései ma már Bécs határain túl terjednek, a Lessner czéget ismerik s nevét tisztelettel említik az osztrák tartományokban, Magyarországon, a Balkán-félszigeten, Németországban és Olaszországban egyaránt s roppant nagy azon családoknak a száma, a melyek bármely nemű gyapju, selyem és butorszővet, valamint szőnyegszükségleteiket, szétküldött mintalebbenyek alapján a Lessner czégnél fedezik, aki megrendelőinek tájékoztatására egy külön dívtálapot ad ki 100,000 példányban. E nagytekintélyű kereskedő ház folytonos gyarapodása és virágzása, a melyet főnökeinek szolid, becsületes és energikus szellemének köszönhet, eleven czáfolata azon immár közhelylyé vált felfogásnak, hogy Bécs kereskedelmi szerepe lejtőre jutott volna. De bármiként áll is a dolog, a Lessner czég olyan elismerésnek örvend, hogy azt bármely ország, vagy bármely város büszkén nevezhetné a magáénak.

Czegléd a világpiacon. Vészszel, viharral 1000 év óta küzd már a magyar e szép hazában. Mások gyűlölsége és saját hibái ez idő alatt sokszor közel hozták a végveszedelemhez, de okossága és szívós kitartása megint csak kisegítették a bajból. Természetes józan esz mindig megmutatta neki a követendő helyes utat, s egyuttal megtanította alkalmazkodni az időhöz és körülményekhez. Mikor arról volt szó, hogy fegyverrel megszerezze és megtartsa a hazát, akkor is megála a maga helyét; a mikor pedig arra került a sor, hogy fennmaradását saját becsületes munkájával biztosítsa: a munka épp úgy emberére talált benne, mint a kard.

Valódi lelki gyönyörűséggel nézheti minden hazáját szerető magyar, hogy ott a magyar Alföldön, a Duna és Tisza közén, a hol még nem is olyan régen napi járó földeken nem lehetett mást találni, mint minden tenyésztet nélküli homokbuczkákat: mint varázsol elő a magyar faj szívós életereje jólétnek örvendő falvakat, buján zöldelő szőlőskerteket s más kultur-telegeket.

Czegléd, Nagy-Körös és Kecskemét szorgalmas magyar népe már rég idők óta előszeretettel üzi a kertészet különféle ágait. Gyümölcs-termelése messze földön ritkítja párját annyira, hogy a külföldi piacokon is, nagyon sok helyütt, az első rangot foglalja el. De mikorábban ez az intenzív tevékenység csak a nagyobb városokra s azok közvetlen környezetére szorítkozott, addig a legújabb kori tevékenység mindig nagyobb és nagyobb területeket hódít el a homoktengerből és vonja azt be a kultur-tenyésztet körébe.

Mintaalkotás, amit e téren tapasztalunk, az Ungváry László faiskolája Czeglédén.

Ungváry faiskola-telepe a várostól mintegy háromnegyed órányira fekszik. Az egész faiskola, beleértve a 9 holdas régi telepet, 121 hold, mely terület igen czélszerű és diszes léczkerítéssel van körülvéve.

Az egész faiskola 200 táblára van osztva, melyekben jelenleg 15 millió magonc, 800,000 oltvány van, most 1.200,000 alvószemzés készül. 150—600 munkás nyer itt állandó alkalmazást csoport-felügyelők vezetése mellett. A szemzés ideje alatt 80—100-an szemeznek, jobbra leányok. Jellemző, hogy a kényesebb munkákat mind leányok végzik. E faiskolában minden gyümölcsnem jelesebb fajtái képviselve vannak. Egyes keresettebb gyümölcsnemek és fajokból 5—30,000 db készlet is van, sőt a beszüccsei muskotály szilva, magyar kajszin barack, spanyol meggy, a jövőben 50—100,000 drbig fog szaporítani évenként.

Ha tudjuk, hogy a kontinensen legnagyobb s méltán európai híru faiskolák közül Angersben André Leroy faiskolája 52 hektár; — Metz mellett a Simon Louis freres-féle 47 hektár; — Berlin mellett a Späth-féle 75 hektár s ha még megenlítjük, hogy e területek nem kizárólag gyümölcsfák nevelésére szolgálnak: úgy méltán elmondhatjuk, hogy Ungváry faiskolája már is nemcsak hazánkban, hanem

egész Európában egyike a legnagyobbaknak. De Ungváry itt még nem áll meg, hanem a meglevőhöz még akkora területet bérlet, hogy faiskolája 233 hold terjedelmű legyen. Ekkor az óriási faiskola egészen a czegléd-kecskeméti vasutig fog érni s tán rövid idő alatt e vasutal külön vágány által lesz összeköttetésbe hozva. Ezenkívül Ungváry egész faiskoláját saját rendszerű tramvay-vasutal, vízvezetékkel stb. szeretné ellátni.

Az egész felfogott terület talaja mezőhomok, mely alatt, mint állítják, agyagos réteg van. A homokbuczkák egyengetése, tömördek más munka és sok ezer szekér trágya kellett ahhoz, míg ez a föld oly kiválóan alkalmassá tétetett a fa nevelésére.

A kitünő és szakszerű gondozás mellett a fák nemcsak gyögyörü növéseük, hanem a peronoszporának, levéltétűnek csak csekély nyoma van. Nagy is a kereslet e gyümölcsfák után s éppen e körülmény folytán e faiskolában 2—3 évesnél idősebb fa alig van; s a mi rendkívül fontos: a kikerült csemeték bárhol is egytől-egyig megerednek. E kiváló eredmény, úgy látszik, a homoktalaj sajátosságából ered.

Az egész faiskola mértani pontossággal van felosztva s a sorok végig az egész telepen a pedánságig egyenes vonalat képeznek, a mire a tulajdonos büszke is, lévén ő maga a megtestesült pedáns lelkiismeretesség minden dolgában. Tisztaság tekintetében e mintaszerű faiskoláról el lehet mondani, hogy a faiskolában található összes gazt egy ember könnyen elviheti a hátán.

A faiskola munkáltatása, a befektetés évenként mintegy 35—40,000 frtot igényel s már e szempontból is fontos és áldásos szociális missziót teljesít Czegléd vidékén e telep fentartása, melyet első sorban Czegléd városának kellene tudomásul venni s e körülményt méltányolni. Tekintve pedig, hogy a gyümölcs adja e vidéken nemcsak a kenyeret, hanem közvagyonosodásnak is kiapadhatlan forrása — ungváry faiskolája fontos nemzetgazdasági telep, — különösen az alföldi vidéknek valóságos közkinccse. Megbénítja Ungváry tevékenységét egyebek között az a felfogás is, a melyet az u. n. községi faiskolák tekintetében országszerte táplálnak; mert eltekintve attól, hogy a községi faiskolák, a melyeket többnyire a tanítók kezelnek, már a tanítók másnemű elfoglaltsága miatt sokkal messzebb kell, hogy álljanak a mintaszerűségtől, mint az olyan vállalatok telepei, a melyeknél a gyümölcsfatermelés nem mellékezel és nem mellékfoglalkozás, azonkívül azt sem tartjuk helyénvalónak, ha a magánszorgalomnak közköltsegen konkurrencziát nevelünk s épen a községi faiskoláknak, helyes értelmezés szerint, nem az volna a feladatuk, hogy olcsó versenyt támaszszanak a magánvállalkozásnak, hanem az, hogy rászoktassák és megkedveltessék a népet a gyümölcsfatermesztéssel s ez által alapot teremtsenek a magánvállalkozásnak.

Csak ismételtük, hogy Ungváry faiskolája oly mintatelep, melyre Czegléd büszke lehet.

A Magyar Ujság, ez a minden ízében liberális lap, melynek főszerkesztője *Fenyvessy Ferencz dr.*, orsz. képviselő, felelős szerkesztője pedig *Kende Zsigmond*, a legelőkelőbb helyek egyikét foglalja el a magyar sajtóban. Ezt konstatálja mindenki, aki figyelemmel kísérte e kedvelt lapnak újabb időben is történt óriási fejlődését. Szerkesztőségének tagjai közt az ujságírói gárda kiváló erőit, országos hírnevű embereket találunk.

Előkelő hang, érdekes tartalom, gyors és megbízható értesültség jellemzik a

MAGYAR UJSÁG-ot;

melynek minden egyes rovata mintaszerűen van szerkesztve. Egyik érdekes speciálitása, hogy mindennap referál minden egyes fővárosi színháznak az előadásáról. A **Magyar Ujság**-ban megjelent regényeket külön, könyvalakban megkapják a lap előfizetői, akik azonkívül még abban a kedvezményben is részesülnek, hogy díjtalanul megkapják a *Budapesti Látogatók Lapját* is. Mindamelllett a **MAGYAR UJSÁG** a legolcsóbb napilap.

Előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt, egy hónapra 1 frt. Egyes száma Budapesten 4 kr, vidéken 5 kr.

English Warehouse

DEUTSCH F. KÁROLY, Budapest, Andrassy-ut 1. szám.

Ajánlja teljes felszereléseit férfiruhákban és fehérneműben. Elismert kitünő szabás. Legolcsóbb árak.

HETI POSTA.

Október 1-jével kezdődött az új évnegyed, hatodik évfolyamunk utolsó negyede.

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése szeptember végével lejár, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek: Egész évre 10 frt. Félévre 6 frt. Negyedévre 2 frt 50 kr.

A HÉT kiadóhivatala,
VII. Erzsébet-körut 6. szám.

Kassa, Kórágy mellett. Diagnosist kér tőlünk, hogy mennyiben termett rá a poézisre és nyilván biztatást vár. Mi egyszeri látás után a legjobb esetben is csak igen rezervált feleletet adhatunk. Versében egy erős érzés igaz pathosa nyilatkozik meg, de formája oly kezdetleges. Ha nagyon fiatal ember írta, akkor nem mernők állítani, hogy tehetségtelen; ha idősebb, régen verselő embernek a műve, akkor semmit sem bizonyít. Vannak helyzetek az életben, amikor a legprózajabb ember is poétává válik. A fájdalom paroxizmusa csodákat mível. Lehet, az Ön költeménye is ilyen pillanat műve és utána azután nem következik semmi. Mivelhogy olyan nagyon kérte, elmondtuk nézetünket, amit a legtöbb esetben elhallgatunk. Ezek után állapítsa meg a diagnosist, mint legkompetensebb, Önön maga.

A mit irok... Elég jól fújja... talán ki is adjuk.

Bécs. Lessner D. Nagyon, de nagyon kellemesen érintett benünket levelük keresetlen őszintesége és az a meleg elismerés, melyet az kifejez. A hazától távol élő magyaroktól, tengeren tulról, még Java szigetéről is nem egyszer kaptunk már ilyen üzenetet. Elmondták a külföld magyarjai, hogy lapunk az egyetlen összekötő kapocs köztük és az elhagyott haza közt; hogy sováran lesik minden új szám megérkezését és kéjelegnek a hazai hangokon. De Bécsből ritkán irnak nekünk efféléket. Fogadják meleg üdvözlötünket!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Szt. Lukácsfürdő Kénese iszapfürdő, nagy nyitott és részv.-társ. zárt medencékkel, melyekben a forrásvíz naponként négyszer megújul. Douche-massage. Iszapborogatások. Olcsó és szép lakások pensio és lifttel. Uszodák, kádfürdők, gőzfürdők stb.

Prospektust küld ingyen az igazgatóság.

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint sima, csikos, koczkázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban stb.) postabér és vámentesen a házhoz szállítva mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 4

Zongorákat és pianínókat vásároljunk ott, ahol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk. Mint ilyen bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk Keresztély Sándor (KLINGER) minta-zongoratermeit Budapesten, Váci-körut 21. sz. (Ipar-udvar.)

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE
COGNAC
MINDENÜTT KAPHATÓ.

SCHLICK-FÉLE
vasöntöde és
gépgyár részvénytársaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váci-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-u. 14.

Ajánlja magát következő készítésére és szállítására, ugyanint: vashidak és tetőszerkezetek, szögecselt és hengerelt vastartók, gőzkazánok és gőzgépek, zsilipek, átereszek, jónak bizonyult rendszer szerint, körszivattyúk, vízvezetési csövek, minden nagyságban, felhúzókézi-, víz- és gőzerőre.

Az államilag engedélyezett

MAGYAR

Osztály-
sorsjáték.

„A MERCUR“

Első huzás 1895. október 16—19-ig.

31,499 pénznyeremény

5 millió 600,000 korona

összértékben.

A legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben

EGY MILLIÓ korona.

Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: 1 egész 1 fél = $\frac{1}{10}$ 1 tized 1 huszad
40 20 4 2 kor.

Ajánl és utánvétellel szétküld:

bank- és váltóüzlete kiadóhivatalának POLITZER S. BUDAPESTEN, Dorottya-utca 12. sz.

Legujabb divatcikkek

az 1895—96. őszi- és téli-időszakra.

Nouveaute cheviot mélé	120 cm. széles, méterje	65, 80 kr.
Haute Nouveauté coloré	tiszta gyapju 95 » » »	1 frt 05 »
Angol cheviot	100 » » »	1 » 15 »
Irland cheviot	120 » » »	1 » 35 »
Cheviot uni, minden színben	120 » » »	1 » 20 »
Cheviot uni	tiszta gyapju, 120 cm. széles, méterje	1 frt 55 kr., 1 frt 75 kr., 1 » 95 »
Cheviot Diagonal uni	tiszta gyapju 120 cm. széles, méterje	1 » 70 »
Cheviot crepe anglais	120 » » »	1 » 85 »
Kammgarn cordonné	120 » » »	2 » 20 »
Crépe Tricolette	120 » » »	2 » 10 »
Cheviot anglais dessiné	120 » » »	2 » 40 »
Haute Nouveauté Persienne dessiné	120 » » »	2 » 45 »
Velourette pointu en soie	120 » » »	3 » 10 »
Nouveauté Persienne	115 » » »	2 » 40 »
Nouveauté Astrachan	115 » » »	2 » 80 »
Haute Nouveaute Persienette	115 » » »	3 » 50 »
Haute Nouveaute Kaukas	115 » » »	3 » 10 »
Mohair Crepon, minden színben	115 » » »	3 » — »
Nouveaute rayé en soi	120 » » »	2 » 10 »
Haute Nouveaute carré noppé	120 » » »	2 » 20 »
Angol cheviot dessiné	120 » » »	1 » 45 »
Drepe cheviot	120 » » »	1 » 40 »
Duplaszéles divatszövetek méterje	22, 32, 34, 48, 50, 58, 60, 65 kr stb., stb.	
Himalaya	120 cm. széles, méterje	1 frt — kr.
Drap des Dames	120 » » »	— » 82 »
Barkettek és flanelkottonok a legszebb, legujabb kivitelben à	24, 28, 32, 35, 40, 45, 48, 52, 55, 60 kr stb.	
Selyemszövetek, a leggyönyörűbb minták és legszebb minőségek à	65, 85, 94, 96 kr 1.15 kr, óriási választ.	
Nouveauté rayé Taffetas	tiszta selyem, méterje	1 frt 30 kr.
Pepita Nouveauté	» » »	1 » 20 »
Crépe selyem, kiválóan szép minták	» » »	1 » 80 »
Nouveauté Taffet rayé	» » »	2 » 30 »
Legdivatosabb, gyönyörű, tiszta selyemszövetek	méterje 2.50, 2.60, 3.20 (legkiválóbb minták).	

☛ Minták és képes divatlapok a vidékre ingyen és bérmentve küldetnek. ☛

LESSNER D. áruháza

 BÉCS,

VI., Mariahilferstrasse 81—83. sz., Eszterházygasse 30, 32, 34.

Pincze, földszint, félemelet, első emelet.

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Szerencse fel!
Még sohasem létezett kedvező nyereménykilátást nyújt a

Minden harmadik
sorsjegy nyer.

Magyar Osztálysorsjáték

mert a kibocsátott 100,000 sorsjegy közül 31,499 sorsjegyet nyereménnyel huznak ki.

Mesés összegeket lehet nyerni a magyar osztálysorsjátékon, mert szerencsés esetben a legnagyobb nyeremény

EGY MILLIÓ KORONA.

Az I. osztály
huzása

1895. október hó 16—19-ig.

* * *

A II. osztály
huzása

1895. december 6—14-ig.

A magyar osztálysorsjáték 2 huzásában a következő nyeremények vannak:

1 díj 600,000 korona.

1 nyeremény

á 400,000 korona.

1 » » 200,000 »

1 » » 100,000 »

1 » » 80,000 »

1 » » 60,000 »

1 » » 50,000 »

1 » » 40,000 »

1 » » 30,000 »

3 » » 20,000 »

3 » » 15,000 »

5 nyeremény á 10,000 korona.

12 » » 8,000 »

27 » » 6,000 »

8 » » 4,000 »

110 » » 2,000 »

213 » » 1,000 »

100 » » 400 »

2010 » » 200 »

20000 » » 100 »

9000 » » 80 »

A huzások az állam ellenőrzése mellett és egy királyi közjegyző jelenlétében történnek.

A nyereményeket készpénzben, minden levonás nélkül fizetik ki.

összesen 31,499 nyeremény, együttvéve **5 millió 600,000 korona.**

Az első huzásra szóló sorsjegyek ára 1 egész sorsjegy 40 korona 1 fél sorsjegy 20 korona 1 tized sorsjegy 4 korona 1 huszad sorsjegy 2 korona.

Előleges fizetés vagy utánvétel mellett (vidékre is) sorsjegyeket elad:

HEINTZE KÁROLY, főelárusító **BUDAPEST, Szervita-tér 3. szám.**

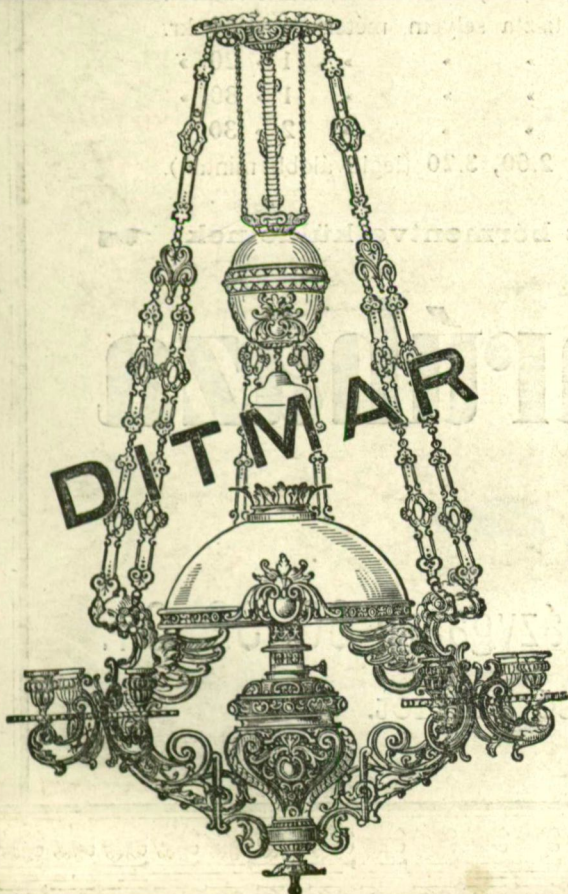
Sürgönyezim:
LOTTOHEINTZE
BUDAPEST.

Vidéki megrendelések legalkalmasabban postautalvánnyal eszközölhetők. Pontos lakezim kéretik. Vidéki megrendeléseknél postadíj fejében 10 fillér, ajánlott levélért 30 fillér és minden kívánt nyeremény-jegyzékért 20 fillér külön melléklendő a megrendeléshez.

Sürgönyezim:
LOTTOHEINTZE
BUDAPEST.

DITMAR R.

EURÓPA LEGNAGYOBB LÁMPAGYÁRA.

Főraktár:

Budapesten, Fürdő- és Nádor-utca sarkán.

Asztali munka-lámpák, irodai célra, fehér, zöld vagy festett ernyővel.
Asztali szalon-lámpák, fehér, színes és festett golyó vagy tulipánnal.
Oszlopos szalon-lámpák, színes selyem-ernyővel.
Függő munka-lámpák, bádoggal ernyővel, műhelyek, vendéglők, kávéházak részére.
Függő-lámpák, fehér, vagy festett ernyővel.
Függő szalon-lámpák, fehér, színes és festett golyó vagy tulipánnal.
Fali-lámpák, konyha- és előszobába.
Karos-fali-lámpák, szalon és ebédlőbe.
Istálló- és kerti-lámpák, egyszerű és jó szerkezettel felszerelve a legkitűnőbb

FAVORIT-, PERFECT-, ASTRAL- és BRILLANT-
égőkkel, 4—130 gyertyafény erejéig.

Egyedüli raktár:

Ditmar-féle biztonsági szalon-petroleumból, elismert legkitűnőbb minőségben.
Ditmar-féle „BRILLANT”-petroleumból, szintén kitűnő minőségben.
Budapesten 2 kgrmon felül, súly- és minőség kezessége mellett bérmentve házhoz szállítatlik.
Vidéki megrendelések a legpontosabban intéztetnek el.